

ATLAS HISTORYCZNY MIAST POLSKICH

Redakcja naukowa
ROMAN CZAJA

TOM IV ŚLĄSK

Redakcja naukowa
MARTA MŁYNARSKA-KALETYNOWA

ZESZYT 14

JELEŃNIA GÓRA

Redakcja naukowa
DAGMARA ADAMSKA, RAFAŁ EYSYMONTT

Opracowali
DAGMARA ADAMSKA, MAŁGORZATA CHOROWSKA,
RAFAŁ EYSYMONTT, STANISŁAW FIRSZT,
RADOSŁAW GLIŃSKI, GRZEGORZ GRAJEWSKI,
IVO ŁABOREWICZ, DARIUSZ WĘDZINA

Wybór i opracowanie kartografii historycznej: Rafał Eysymontt
Recenzenci: Bogusław Krasnowolski, Zdzisław Noga
Tłumaczenie na język angielski: Jacek Słupski
Opracowanie typograficzne: Marcin Siehankiewicz
Prace kartograficzne: Jarosław Połamarczuk, Marcin Siehankiewicz
Opracowanie redakcyjne: Krzysztof Uściński
Koordynator projektu i prac wydawniczych: Jadwiga Dunaj
Prace techniczne: Lidia Nowacka

Wydawca: Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Ośrodek Badań nad Kulturą Późnego Antyku i Wczesnego Średniowiecza
50-118 Wrocław, ul. Więzienna 6

Praca naukowa finansowana w ramach programu
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą
„Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2014-2017
Projekt nr 11H 13 0215 82

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Publikacja przygotowana we współpracy z Archiwum Państwowym we Wrocławiu

ISBN 978-83-63760-83-0
© Autorzy, Redaktorzy i Wydawca 2017
Wydrukowano w Drukarni Księży Werbistów,
ul. Klasztorna 4, Górna Grupa, PL 86-134 Dragacz

WROCLAW 2017

THE HISTORICAL ATLAS OF POLISH TOWNS

Academic editing
ROMAN CZAJA

VOLUME IV SILESIA

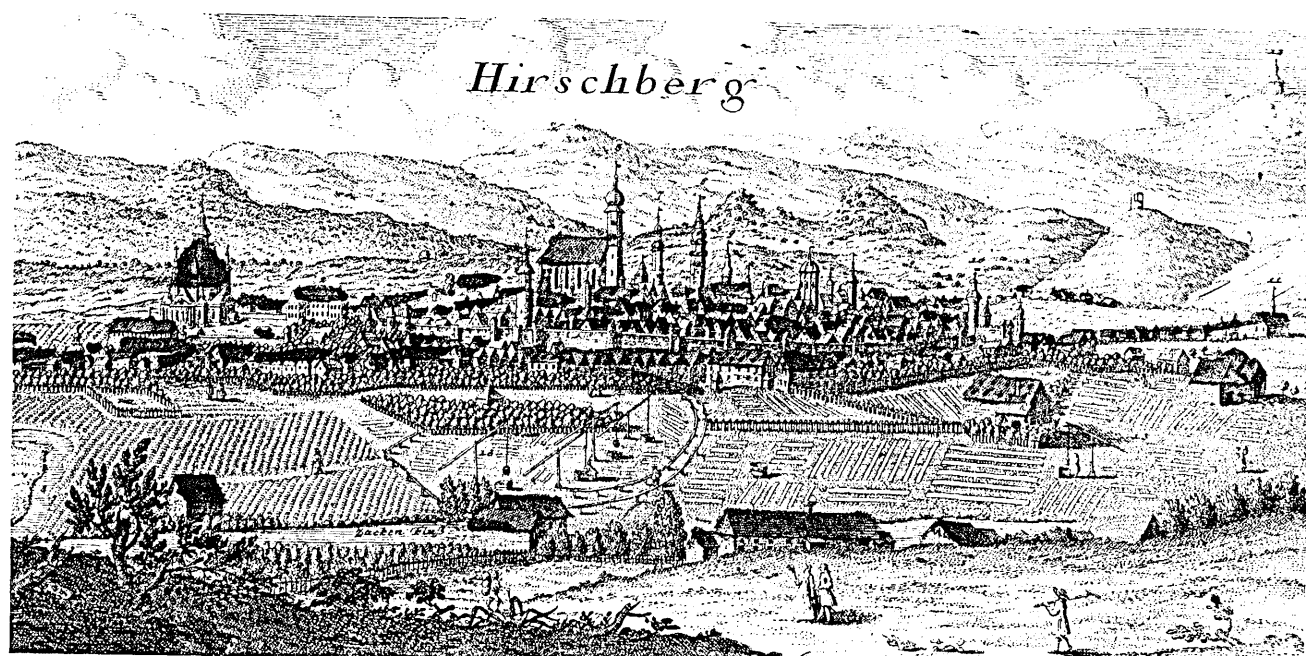
Academic editing
MARTA MŁYNARSKA-KALETYNOWA

BOOK 14

JELEŃNIA GÓRA

Academic editing
DAGMARA ADAMSKA, RAFAŁ EYSYMONTT

Prepared by
DAGMARA ADAMSKA, MAŁGORZATA CHOROWSKA,
RAFAŁ EYSYMONTT, STANISŁAW FIRSZT,
RADOSŁAW GLIŃSKI, GRZEGORZ GRAJEWSKI,
IVO ŁABOREWICZ, DARIUSZ WĘDZINA

Compilation and elaboration of historical cartography: Rafał Eysymontt
Reviewers: Bogusław Krasnowolski, Zdzisław Noga
Translation into English: Jacek Słupski
Typographic editing: Marcin Siehankiewicz
Cartographic works: Jarosław Połamarczuk, Marcin Siehankiewicz
Editing: Krzysztof Uściński
Coordination of publishing works: Jadwiga Dunaj
Technical works: Lidia Nowacka

Scientific work founded by the Ministry of Science and Higher Education
as a part of a "National Program of Development of Humanities"
project for the years 2014-2017
Project number 11H 13 0215 82

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Publication prepared in cooperation with the State Archive in Wrocław

Publisher: Institute of Archeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences,
Department of Research on Culture of Late Antiquity and Early Middle Ages
50-118 Wrocław, ul. Więzienna 6

ISBN 978-83-63760-83-0
© Authors, Editors and Publisher 2017
Printed in: Drukarni Książy Werbistów,
ul. Klasztorna 4, Górna Grupa, PL 86-134 Dragacz

WROCLAW 2017

MAPY, PLANY I ILUSTRACJE

Opracowali Rafał Eysymontt, Grzegorz Grajewski

Na okładce i stronie tytułowej: Jelenia Góra. **Panorama miasta od południowego wschodu, 1739.** F.B. Werner, *Scenographia Urbium Silesiae Tab VII i.e. Vorstellung der Prospective von den vornehmsten Staedten Schlesiens.* Tablica VII – Scn. 55–61, miedzioryt kolorowany, wymiary: 26,3 × 16,7 cm.

Zbiory Ikonograficzne Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu [dalej: BuWr], sygn. 595029.

CZĘŚĆ OPISOWA

1. Jelenia Góra. **Panorama miasta z Karkonoszami, 1939.** Fragment wydawnictwa *Der kleine Stadtplan von Hirschberg i. Rsgb mit Panorama.* Druk wielobarwny, 19 × 15 cm, brak skali. Na wydruku polskie oznaczenia: *Do Krzyżatki (Kowar), Do Karpacza, Śnieżka, Do Cieplic, Do Szklarskiej Poręby.* Na dole napis *Panorama Jeleniej Góry.*

Archiwum Państwowe we Wrocławiu [dalej: APWr], sygn. Kart. Rej. Wr. IV/452

2. Lokacje miejskie w XIII stuleciu na Śląsku i na Ziemi Kłodzkiej (w obecnych granicach Polski). Oprac. M. Młynarska-Kaletynowa, oprac. kart. J. Polamarczuk.

3. **Panorama Cieplic, 1714–1742.** G. Böhmer, *Das Hoch-Reichs-Graffl-Schaffgottsche – Riesen Gebirge vom Warmen – Bade anzusehen.* Miedzioryt, po 1714, a przed 1742, 34,5 × 18 cm. Poniżej po lewej: *dolin. ad vivum G: Henselius;* po środku: *Stumpibus Gottlieb Siegerti Bibliopol;* po prawej: *G. Böhmer fec. Schmiedeberge in Silesiae.* Widok Cieplic od północy, w tle Karkonosze, pod nim legenda:

1. Die Schnee oder Riesen Koppe darauf die Kapelle
2. Die Gegend wo lauter Wellensteine liegen
3. Der Schmiedeburger Kamm
4. Der Seiffenberger Kamm, darauf das Knieholz.
5. Die kleine Koppe
6. Der Krumme Hübel
7. Anna Kirchel
8. Seidorff
9. Weg nach der Koppe
10. Krebses Baude
11. Hasens und Schlingels Baude
12. Der geistlichen Baude
13. Siegemunds oder die Koppen Baude
14. Der Seiffenberg
15. Abgrund darinen der kleine Teich
16. Die Teichränder
17. Der Mittagsstein
18. Der grosse Teich
19. Die Dreysteine wo Riebenzahls Kanzel
20. Die kleine Sturmhaube
21. Vogelstein
22. Mannstein
23. Nädelstein
24. Groosse Sturmhaube
25. Schneegruben
26. Spitzberg
27. Schloesische oder Esaias Baude
28. Reissenträger
29. Zackelberg wo der merkwürdige Waßersturz oder Einfall
30. Quirla
31. Die Schärffe
32. Petersdorff
33. Hermsdorff
34. Der Zackenfluß bey Hr: Gottfrieds Bleiche
35. Teiche
36. Berg und Schloß Kynast
37. Hertberg
38. Schwarzberg
39. Saalberg
40. Saalhäuser
41. Giersdorff
42. Der Thiergarten
43. Papiermühle
44. Himprichtsberg
45. Kühnmühle
46. Warne Bad
47. Weg nach Hirschberg
48. Heersdorff

- Śnieżka lub Kopa Olbrzymia, na niej kaplica
okolica, gdzie tylko goloborze
Kowarski Grzbiet
Grzbiet Złotówki, gdzie kosodrzewina
Mała Kopa
Karpátka (Krzywa Góra)
kaplica św. Anny
Sosnówka
droga na Kopę
Buda Krebsa
Budy Hasena i Schlingela
Buda Duchownych
Buda Siegemunda
lub Na Kopie
góra Złotówka
Kociol, w którym Mały Staw
Obrzeże Wielkiego Stawu (Srebrny Uplaz)
Słonecznik
Wielki Staw
Trzy Skaly, gdzie Ambona
Liczyrzepy (Czarcia Ambona)
Mały Szyszak
Płasi Kamień
Męski Kamień (Czeski Kamień)
Panieńskie Skaly (Śląskie Kamienio)
Wielki Szyszak
Śnieżne Kotły
Łabski Szczyt
Buda Śląska (lub Esajasza)
Szrenica
góra Przedział, gdzie godny uwagi wodospad (Wodospad Kamieńczyka) (brak polskiej nazwy)
góra Ostrosz
Piechowice
Sobieszów
rzeka Kamienna przy bielniku pana Gottfrieda
stawy
góra i zamek Chojnik
góra Żar
Czarne Zboczce
góra Studnik
Zachelmie
Podgórzyn
Zwierzyńiec
młyn papierniczy
góra Susz
młyn Kühna
Cieplice Zdrój
droga do Jeleniej Góry
Malinnik

Zbiory Ikonograficzne Muzeum Karkonoskiego [dalej: MK] w Jeleniej Górze, sygn. AH 2947

4. Jelenia Góra. **Panorama od północy, 1662.** *Hirschberg.* G. Kleiner, akwafora, nowa odbitka z XX w., 13,2 × 8,7 cm. Widoczne: wieża kościoła parafialnego św. Erazma i Pankracego, wieża Bramy Wojanowskiej, wieża ratusza, wieża Bramy Zamkowej, wieża Bramy ul. Długiej z barbakanem, fortyfikacje ziemne przed

zewnętrzną fosą. Po prawej, na wzniesieniu *Galgenberg* (ob. Kościuski) szubienica. Zbiory Graficzne Muzeum Narodowego [dalej: MN] we Wrocławiu, sygn. VII 0461

5. Jelenia Góra. **Panorama od południa, 1747.** F.B. Werner, *Hirschberg im Prospect.* Rys. kolorowany, 16 × 6 cm. Po obu stronach panoramy objaśnienia oznaczeń cyfrowych:

1. <i>Das Burg Thor</i>	Brama Zamkowa
2. <i>Buchische Garten</i>	ogrody rodziny Buchs
3. <i>Das Rathaus</i>	ratusz
4. <i>Langgassen Thor</i>	Brama Ulicy Długiej
5. <i>Stadt Pfarr K.</i>	parafialny kościół miński
6. <i>Schildauer Thor.</i>	Brama Wojanowska
7. <i>S. Anna Kirche</i>	kościół św. Anny
8. <i>Luther: Gnade K.</i>	lutoriański kościół Łaski

Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz [dalej: GStA PK], sygn. XVII. HA Rep. 135 nr 526, t. 5, s. 288r i 289v

6. Jelenia Góra. **Panorama miasta od południowego wschodu, 1737–1739.** Akwafora, 20 × 17 cm. Na górze podtrzymywany przez anioły kartusz z napisem: *Alles was O dem hat lobe don HERNN Halleluja Hirschberg* [psalm 150, wers 6: *Wszystko, co żyje, niech chwali Pana! Alleluja*, przekład wg Biblii Tysiąclecia], na dole dopisek: *Böhmer del: et Sc: Hirschberg fec.* Widoczne ogrody podmiejskie i przedmieścia.

Zbiory Ikonograficzne MK w Jeleniej Górze, sygn. AH 2504

7. Jelenia Góra. **Stare Miasto, widok od południa, 1929.** Odbitka z negatywu szklanego 13 × 18 cm.

Herder-Institut Marburg, Hansa-Luftbild, Inv. Nr. 58800

8. Jelenia Góra. **Schematyczny plan miasta, ok. 1750.** Ch.F. von Wredo, *Hirschberg* – karta tytułowa, [w:] Christian Friedrich von Wredo, *Krieges Carte laongst der Schloesischen und Boehmischen Grontze von der Lausnitz an bis Maehme in 47 Sectiones geotholit...* Rys. piórkim, kolorowany, 11 × 10 cm, skala oryginału ok. 1:13 500, skala liniowa 25,7 cm = 950 prętów rońskich, oznaczono drogi, zabudowania, lasy, szrafowaniem – rzeźba terenu.

Staatsbibliothek zu Berlin [dalej: SBB], Kart., sygn. IIC Kart. N 15060, Band 1, Titelblatt

9. Jelenia Góra. **Widok miasta od strony południowo-zachodniej, 1. ćw. XIX w.** K.F. Stuckart, *Hirschberg.* Akwafora, 20,2 × 16,7 cm. Od lewej: wieża Bramy ul. Długiej, wieża ratusza, wieża kościoła pw. św. Erazma i Pankracego, wieża Bramy Wojanowskiej, Przedmieście Wojanowskie i Kościół Łaski.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 12228

10. Jelenia Góra. **Stary most na Bobrze, 1866.** C.U. Huber wg rys. Th. Blaetterbauera, *Partie aus Hirschberg mit der alten Boborbrücke im Jahr 1866*, wyd. Carl Flemming, Glogów 1885, staloryt, 15,7 × 12 cm. Most na Bobrze i w tle kościół parafialny pw. św. Erazma i Pankracego.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0462

11. Jelenia Góra. **Stare Miasto, widok od południa, 2001.** Fotografia lotnicza.

Herder Institut Marburg, sygn. Kirk, Inv. Nr. 147530

12. Jelenia Góra. **Panorama Cieplic od północy z Karkonoszami w tle, 1747.** F.B. Werner, *Warmbrun.* Rys. kolorowany, 12 × 4,2 cm. Po obu stronach panoramy objaśnienia oznaczeń cyfrowych:

1. <i>Bothaus</i>	dom modlitwy
2. <i>Schlos</i>	pałac
3. <i>Schaffgotsch Bad</i>	kąpielisko Schaffgotschów
4. <i>Probstbad</i>	kąpielisko probostwa [klasztorne]
5. <i>Glocke Thurm</i>	dzwonnica
6. <i>Kirch.</i>	kościół [katolicki]
7. <i>Probstey</i>	probostwo [prepozytura cystersów]
8. <i>Bad Häuser</i>	domy kąpielowe

GStA PK, sygn. XVII. HA Rep. 135 nr 526, t. 5, s. 288r i 289v

13. Jelenia Góra. **Kościół ewangelicki, pastorówka i szkoła w Cieplicach, po 1779.** J.G. Ender, miedzioryt, 31 × 19,8 cm, w podpisie: 1. *Die Evangel: Kirche*, 2. *Die Prediger Wohnung*, und 3. *Das Schulhaus im Warmbrunn.* J.G. Ender Sc. in *Petersd.[orf]*. [1. Kościół ewangelicki, 2. Dom kaznodziej, 3. Szkoła w Cieplicach, rytował J.G. Ender w Piechowicach].

Zbiory Ikonograficzne MK w Jeleniej Górze, sygn. AH 2413

14. Jelenia Góra. **Plan Cieplic, ok. 1830.** *Karton zum Plane von Warmbrunn in Schlesien.* skala ok. 1: 8600, orientacja północno-zachodnia. Miedzioryt, cz.-biały, 24 × 19,5 cm. Na marginesie opis 16 ważniejszych budowli.

Zbiory kartograficzne BuWr, sygn. 173 – III C

15. Jelenia Góra. **Cieplice Zdrój. Kąpieliska hrabiów Schaffgotschów i probostwa cystersów krzeszowskich, pocz XIX w.** F.A. Tittel, *Das Graeffliche und Probst= Bad zu Warmbrunn in Schlesien. Radirt von F.A. Tittel in Schmiedeberg.* Miedzioryt, 27 × 19 cm. Po lewej źródło zwane „Hrabiowskiem”, po prawej – „Proboszczowa”, w głębi po prawej Długi Dom i wieża kościoła parafialnego.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0270

16. Jelenia Góra. Kościół ewangelicki w Sobieszowie, po 1750. *Das Evangel= Bethaus in Hermsdorff unterm Kynast.* Miedzioryt, 30 × 25,3 cm. Widok na kościół, w tle zabudowania wiejskie i pałac. Cyframi zostały oznaczone:

1. <i>Bethaus</i>	dom modlitwy
2. <i>Prediger Wohnung</i>	dom kaznodziei
3. <i>Gräfl. Schafgotsch. Beamtenhaus</i>	dom zarządu dóbr hr. Schaffgotscha
4. <i>Cathol: Kirchen</i>	kościół katolicki
5. <i>Glockent.</i>	wieża dzwonnicy
6. <i>Kÿnast</i>	Chojnik
7. <i>Hohle Stein</i>	Dziurawa Skala
8. <i>Salberg</i>	Zachelmie
9. <i>Walk: Malz: und Crystall: Mühle</i>	folusz, młyn słodowy i szlifiernia szkła
10. <i>Agnetend</i>	Jagniątków
11. <i>Sturmhaube</i>	Wielki Szyszak
12. <i>Kleiner Schneegrube</i>	Mały Śnieżny Kociot
13. <i>Grosse Schneegruben hinter welchen der Elb- Brunn entspringt</i>	Wielki Śnieżny Kociot, a za nim źródło Łaby
14. <i>Petersdorfer Bethaus</i>	dom modlitwy w Piechowicach

Zbiory Ikonograficzne MK w Jeleniej Górze, sygn. AH 2414

CZĘŚĆ KARTOGRAFICZNA

1. Jelenia Góra. **Plan katastralny.** Oprac. R. Eysymontt, M. Siehankiewicz, oprac. kart. M. Siehankiewicz. Plan w skali 1:2500 opracowany na podstawie planu katastralnego w skali 1:2700 z 1787/1788 roku, przechowywanego w Archiwum Państwowym we Wrocławiu.

2. Jelenia Góra. **Rozwój przestrzenny miasta.** Oprac. G. Grajewski, oprac. kart. M. Siehankiewicz. Plan w skali 1:25 000 opracowany na podstawie mapy wydawnictwa Studio Plan z 2011 r.

3. Jelenia Góra. **Schemat parcelacji miasta lokacyjnego.** Oprac. M. Chorowska, oprac. kart. J. Połamarczuk. Plan w skali 1:2000 opracowany na podstawie planu z 1955 r.

4. Jelenia Góra. **Studium własności i użytkowania budynków według spisu z 1759 r.** Oprac. M. Chorowska, oprac. kart. J. Połamarczuk. Plan w skali 1:2000 opracowany na podstawie planu z 1955 r.

5. Jelenia Góra. **Relikty zabudowy murowanej i elementy zagospodarowania posesji mieszczańskich odkryte podczas badań architektoniczno-archeologicznych przy ul. Jasnej i Grodzkiej, 2007 r.** Oprac. R. Gliński, oprac. graf. M. Siehankiewicz.

6. **Rozwój osadnictwa wiejskiego wokół Jeleniej Góry od XIII do XIX w.** Oprac. D. Adamska, oprac. kart. M. Siehankiewicz. Na podstawie mapy topograficznej w skali 1:25 000 z lat 1975–1986.

7. **Znaleziska i stanowiska archeologiczne w rejonie Jeleniej Góry.** Oprac. S. Firszt, oprac. kart. M. Siehankiewicz. Na podstawie mapy topograficznej w skali 1:25 000 z lat 1975–1986.

8. Jelenia Góra. **Cieplice Zdrój, panorama od północy, 4. ćw. XVII w.** Farba klejowa na płótnie, 308 × 104 cm. Na pierwszym planie rzeka Kamienna z młynem i mostem. W głębi renesansowy pałac Schaffgotschów.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VIII 2396

9. Jelenia Góra. **Cieplice Zdrój, szkicowy plan części zdrojowej, po 1696.** *Pars I Abbildung Warmbrünnes fol. 166 inferno.* Rysunek piórkiem, 48 x 31 cm, orientacja północna. Cieplice na wschód od mostu na rzece Kamiennej z budynkami zdrojowymi, zamkiem Schaffgotschów i młynem.

APWr, zespół akt Klasztoru Cystersów w Krzeszowie, dział I, sygn. 72, s. 351/352

10. Jelenia Góra. **Cieplice Zdrój, szkicowy plan części klasztornej, po 1696.** *Pars 2 te von Abbildung Warmbrünnes ante fol 167.* Rysunek piórkiem, 70 x 31 cm, orientacja południowa. Zachodnia część Cieplic z zespołem zabudowań probostwa cystersów.

APWr, zespół akt Klasztoru Cystersów w Krzeszowie, dział I, sygn. 72, s. 355/356

11. Jelenia Góra. **Mapa okolic miasta z lat 1747–1753.** Ch.F. v. Wrede, *Krieges Karte der Gegend von Breslau bis an die Pohnische Grenze und von Creuzburg bis nach Zullchau in 42 Sectiones eingetheilet.* Rys. piórkiem, kolorowany, 59 × 43 cm, skala oryginału 1:34 500, skala liniowa 21,8 cm = 1 mila (2000 prętów reńskich). Mapa ukazuje rzeźbę terenu, wody, lasy, sieć drogową i zabudowę.

SBB, Kart, sygn. N 15060, Band 1, Karte 8

12. Jelenia Góra. **Widok miasta od południa, 1747.** F.B. Werner. Rys. kolorowany, 38,5 × 27,5 cm. Po prawej w ramce legenda w dwóch kolumnach:

1. *Stadt Pfarrkiche*
SS. *Erasmi et Pancratii*
2. *Stadt Rathhaus*
Ao. 1747 d. 25. Sept:
3. *Jesuitter Residenz*
4. *Schüller Thor*
5. *S. Anna Kirchel*
6. *Pfarrhof*
7. *Siebenhäuser od: Häringsbauden*
8. *Fleischbanck*
9. *Brod Bänck*
10. *Burck Thor*
11. *Langgassenthor*
12. *Evang: luth. Schul. unde Kirch.*

13. *Glognerische Gruft*
14. *Glafaisch Gruft*
15. *WinklerischGruft*
16. *Baumgartisch Gr:*
17. *Mohrenfeldisch Gr:*
18. *Baumgartische Gr:*
19. *Ketzlerische Gr:*
20. *Mentzliche Gr:*
21. *Tralische Gr:*
22. *Ihleische Gr:*
23. *Schmidische Gruft*
24. *Evangel. luthr. Schul.*
25. *Schmidisch Garten*
26. *Baron Schweinichi Gartē*
27. *Mentzliche Gartē*
28. *Hünelische Garten*
29. *Glaffnische Gartē*
30. *Jägerische Garten*
31. *Herrn von Buchs Garten*
32. *Jhlaische Garten*
33. *Baron Tarrsische Garten*
34. *H. Geist Kirche u. Beg[rebnis]*
35. *Die Neumühle*
36. *Wasser Thurm*
37. *Königl. Magazin*
38. *Färberej*
39. *Spittal*
40. *Nieder Mühl od.*
41. *Burg Platz*
42. *Ober Mühl.*
43. *Papier Mühl.*
44. *Contessisch Haus*

Nazwy ulic w obrębie murów miejskich:

- Hinter Gasse*
- Lichte Burg Gasse*
- Schiller Gasse*
- Drath Ziher Gasse*
- Juden Gasse*
- Bad Gässel*
- Stock Gasse*

Nazwy ulic na zewnątrz murów miejskich:

- Schützen Gasse*
- Hirten Gasse*
- Heil. Geist Gasse*

Nazwy miejscowości, rzek i terenów użytkowych:

- Die Seschs Städte* okolice ul. Grunwaldzkiej
- Strubitz* Strupice
- Rosenau* okolice ul. Różanej
- Zacken* rzeka Kamienna
- Bleichen* bielniki

Poniżej rysunku tarcza z herbem miasta i opisem barwy dolnego pola – *blau*; w prawym dolnym rogu data: *d. 28 Septbr. Ao. 1747 – 28 września 1747 r.*

GStA PK, sygn. XVII. HA Rep. 135, nr 526, t. 5, s. 234r i 235v

13. Jelenia Góra. **Widok Cieplac i Karkonoszy, 1748.** B. Maywald, *Warmbrunn, und den Entwurf des Riesen Geburges.* Rys. kolorowany, pod nim napis: *Benjamin Maywald, Glasschneider in Warmbrunn*; poniżej, na arkuszu podkładu, dopisek innym charakterem: *Gezeichnet vor 1783 [rok zmieniony na 1748], Gestorben 1825 [data śmierci przekreślona].* Na odwrocie arkusza naklejka z odręcznym tekstem: *In Warmbrunn starb den / 15. Juni 1825 der Stein und / Wappenschneider und Gerichtsgeschworne / Benjamin Gottlob Maywald / 76 Jahre und 11 Monate alt / auf der Bergemann'schen Chronik / von Warmbrunn dürfte ... dieses Entwurfs sein. /*, niżej nieczytelny podpis. Nota owa błędnie przypisuje autorstwo rysunku szlifierzowi szkła Benjaminowi Gottlobowi Maywaldowi (1748–1825) – jest to

miejski kościół parafialny
śś. Erazma i Pankracego
ratusz miejski [poświęcony]
w roku 1747, dnia 25 września
rezydencja jezuitów
Brama Wojanowska
kościółek św. Anny
plebania [katolicka]
Siedem Domów lub budy śledziowe
ławy rzeźnicze
ławy chlebowe
Brama Zamkowa
Brama Ulicy Długiej
kościół ewangelicko-luterański
[skreślone: szkoła i]
grobowiec rodziny Glogner
grobowiec rodziny Glafey
grobowiec rodziny Winkler
grobowiec rodziny Baumgarten
grobowiec rodziny Mohrenfeld
grobowiec rodziny Baumgarten
grobowiec rodziny Kätzler
grobowiec rodziny Mentzl
grobowiec rodziny Tralles
grobowiec rodziny Ihle
grobowiec rodziny Smith
szkoła ewangelicko-luterańska
ogród rodziny Smith
ogród barona von Schweinichen
ogród rodziny Mentzl
ogród rodziny Hünel
ogród rodziny Glafey
ogród rodziny Jäger
ogród pana von Buchs
ogród rodziny Ihle
ogród barona Tralles
kościół Ducha Świętego i cmentarz
Młyn Nowy
Wieża Wodna
magazyn królewski
farbiarnia
szpital
Młyn Dolny lub...
plac [po] zamku
Młyn Górny
młyn papierniczy
dom rodziny Contessa

obecnie ul. Mikołaja Kopernika
obecnie ul. Jasna
obecnie ul. M. Konopnickiej
obecnie ul. Druciana
obecnie ul. Szkolna
obecnie ul. Mroczna
obecnie część ul. Krótkiej

obecnie część ul. J. Piłsudskiego
i Sudeckiej
obecnie część ul. J. Piłsudskiego
obecnie część ul. Wolności

okolice ul. Grunwaldzkiej
Strupice
okolice ul. Różanej
rzeka Kamienna
bielniki

powstałe w 1748 roku dzieło jego ojca, również szlifiernia szkła, Benjamina Maywalda (1710–1778).

Biblioteka Narodowa w Warszawie, sygnatura ZZK A. 347

14. Jelenia Góra. Mapa katastralna Czarnego, 1749. *Plan. Des Guttes Schwartz-Bach- nebst allen da zu gehoerigen Pertinentien- Vermessen Anno; 1749 – von F.S. Witte.* Rys. wielobarwny, 53 × 72 cm, skala liniowa 15,2 cm = 200 prętów reńskich.
APWr, mapy katastralne powiatu Jelenia Góra, sygn. 1571

15. Jelenia Góra. Plan części obszaru staromiejskiego, 1750. *SITUATIONS PLAN derer Allhier in der Königlich Preussischen Weichbild Stadt HIRSCHBERG Durch eine in der Nacht zwischen den 14-ten und 15-ten dieses um zwölf Uhr entstandene FEUERS-BRUNSS. Dem Bürger und Brandtwein Brenner IOHANN HAABERHAUFF Dem Bürger und Seiffesieder IOHANN GOTTFRIED KRETSCHMAR und Der Fleischer Wittve WINCKLERIN abgebrandten HINTER GEBAEUDE. Hirschberg d. 31-ten Jan. 1750. Mich: Weise.* Rys. wielobarwny, papier na płótnie, 70 × 50 cm, skala oryginału 1:222, skala liniowa 12, 8 cm = 90 stóp reńskich. Oznaczone ulice i ich nazwy, parcele z nazwiskami właścicieli prywatnych i instytucjonalnych (kamera królewska, szkoła katolicka), budynki spalone lub uszkodzone przez ogień oraz ocalałe, ogrody przydomowe, łaźnia, farbiarnia, więzienie miejskie, mury miejskie.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 86

16. Jelenia Góra. Plan części miasta w rejonie Bramy Wojanowskiej, 1755. *Situations Plan des Schildauer Thores in der Koenigl: Creys und Handels Stadt Hirschberg. Hirschberg, den 1ten Decbr. 1755. Weise.* Rys. wielobarwny, 51 × 38 cm, skala oryginału 1:650, skala liniowa 17,3 cm = 30 prętów reńskich. Oznaczono pierścienie murów miejskich wraz z basztami, układ ulic Przedmieścia Wojanowskiego, studnie miejskie, miedzymurze (Zwinger), fosę miejską, szczyt i wieżę Bramy Wojanowskiej, przyległy kościół św. Anny, teren wokół prezbiterium kościoła parafialnego wraz z dostawioną do murów miejskich remizą dla sikawki strażackiej.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 87

17. Jelenia Góra. Plan sytuacyjny miasta i okolic, 1759. *Plan von der Situation und des Postens bey Hirschberg, wie solcher durch 2. Batt: und 3. Escadrons unter Commando des Generals Maj: v. Meyr vom ... bis zum ... August 1759 besetzt gewesen.* Rys. piórkiem, kolorowany, 44,5 × 27 cm, skala oryginału 1:15 000, skala liniowa 12,5 cm = 2000 kroków, orientacja południowo-zachodnia. Oznaczona rzeźba terenu, góry, rzeki, kościoły i ważniejsze budowle, rozmieszczenie wojsk wokół Jeleniej Góry, fortyfikacje na *Galgenberg* i *Hausberg*.

Staatsarchiv Wien, sygn. H III e 2177

18. Jelenia Góra. Plan miasta z wodociągami, 1769. *Situations Plan. Der Königl. Preussischen Stadt Hirschberg und des darinne befindlichen Wasser- Geleites, aufgenommen in April ao. 1769 von Joh. Friedr. Isemer,* Poniżej: *Beschreibung des Röhr Geleites* (tu opisy 7 nitek wodociągów). Rys. wielobarwny, papier na płótnie, 68,5 × 60,5 cm, skala oryginału 1:2000, skala liniowa 93 mm = 50 prętów reńskich, orientacja południowo-zachodnia. Oznaczono ulice i ich nazwy, parcele prywatne z nazwiskami właścicieli, ogrody, mury i bramy, fosę i folwark miejski, budynki sakralne i publiczne, budynki gospodarcze, sieć wodociągową.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 88

19. Jelenia Góra. Mapa okolic miasta, ok. 1770. Schmettau, rys. piórkiem, kolorowany, 90 × 55 cm, skala ok. 1:33 000, oznaczona rzeźba terenu.

SBB, Kart, sygn. L 5420/7, 16 (195)

20. Jelenia Góra. Mapa okolic miasta z północną częścią Cieplic, 1770. Schmettau, rys. piórkiem, kolorowany, 90 × 55 cm, skala oryginału ok. 1:33 000. Obejmuje północną część Cieplic, oznaczona granica z Czechami i rzeźba terenu.

SBB, Kart, sygn. L 5420/7, 22 (201)

21. Jelenia Góra. Mapa okolic, ok. 1770. L.W. von Regler, *Schlesien links der Oder ohne Grafschaft Glatz.* Sekcje *Jauer, Schönau, Hirschberg, Schmiedeberg, Warmbrunn.* Rys. piórkiem, kolorowany, 50 × 70 cm, skala oryginału ok. 1:33 000, skala liniowa 31,8 cm = 1 mila (10 000 kroków, 2000 prętów reńskich), orientacja południowo-zachodnia. Okolice Jeleniej Góry od granicy z Czechami, zaznaczona rzeźba terenu.

SBB, Kart, sygn. N 15140/1 Blatt 49

22. Jelenia Góra. Plan miasta, 1787/1788 [duplikat]. *Oculair Plan von der Situation der Königl-en Immediat Stadt — Hirschberg. Auf Alerhöhesten Befehl einer Königlischen Hohloeblichen Glogauischen Krieges und Domainen Cammer, Aufgenommen und gezeichnet in denen Monathen Dezember und Januarius 1787/8.* Rys. piórkiem, kolorowany, papier na płótnie, wymiary 102,5 × 67,5 cm, skala oryginału 1:2700, skala liniowa 14,7 cm = 100 prętów, orientacja wschodnia. Na dole dopisek: *von Conducteur Neumann.* Po prawej od kartusza rysunek jakichś pakunków, jeden z nich z figurą geometryczną i datą roczną 1753 na opakowaniu, nad nim róg obfitości. Ukazany cały obszar miasta z numeracją zabudowy i funkcją ważniejszych budynków. Kolorem czerwonym oznaczone budynki o dachach krytych dachówką, kolorem szarym – kryte gontem. Zaznaczony podział parcelacyjny. Gospoda przy *Greifenbergstrasse*, zwana *Waldhauser*, i młyn na terenie wsi *Cunnersorf* zostały przedstawione znacznie bliżej niż w rzeczywistości.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/89

23. Jelenia Góra. Widok z obecnego Wzgórza Kościuszki w stronę Cieplic, 1793. C.F. Reinhardt, *Gegend von Cavalierberg bey Hirschberg nach Warmbrun in Schlesien.* Na dole dopisek: *mit Königl: allergnädigsten Privilegio. Angefertigt von D. Berger 1793. Nach der Natur gemahlt von Reinhardt.* Miedzioryt kolorowany, 32,5 × 43 cm.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 3244

24. Jelenia Góra. Widok od strony Wlenia, 1815. C.Th. Mattis, *Hirschberg. Aufgenommen an der Strasse v. Laehn.* Pod polem obrazowym: *lith. bei C. Mattis Schmiedeberg.* Litografia na papierze, 32,5 × 24,5 cm. Panorama od strony północno-wschodniej, w tle Karkonosze ze Śnieżką.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0281

25. Jelenia Góra. Plan obecnego Wzgórza Kościuszki, 1816. *Plan des Cavalier Berges bei Hirschberg.* Miedzioryt, 38,2 × 24 cm, skala oryginału ok. 1: 1900, skala liniowa 9,8 cm = 600 stóp reńskich. Po lewej na dole: *Aufgenommen von Böhm zu Hirschberg i. J. 1816*, po prawej: *gest. von C.G. Löwe 1817 in Breslau.*

Legenda:

A. <i>Der Cavalier von dem der Berg den Nahmen</i>	kawaler, od którego nazwa góry
B. <i>Monument des Director Schönau</i>	pomnik dyrektora Schönaua
C. <i>Gesellsch: Haus</i>	dom stowarzyszenia
D. <i>Brandst Coffee Haus</i>	kawiarnia Brandta
E. <i>Krügels Tabagie</i>	palarnia tytoniu Krügela
F. <i>Tabagie</i>	palarnia tytoniu
G. <i>Schall-Saal</i>	sala Schalla
H. <i>Wagen Platz</i>	plac dla powozów
I. <i>doppelt wellenförmig aufgesetzter regenerirter Granit Felsen</i>	odsłonięte, uformowane w podwójną fałę skały granitowe
K. <i>An Particuliers gehörende</i>	własności częściowe
K. <i>Mad: Lipfert</i>	[własność] panny Lipfert
L. <i>Hr. Schneider</i>	[własność] pana Schneidera
M. <i>[Hr.] Schäffer</i>	[własność] pana Schäffera
N. <i>Fr. D. Lange</i>	[własność] pani D. Lange

Pozostałe napisy na sztychu:

<i>Weg nach der Warmbr. Str.</i>	droga do drogi do Cieplic
<i>nach dem Schüss Hause</i>	do Domu Strzeleckiego
<i>nach der Ziegelei</i>	do cegielni
<i>Strasse von Schmiedeberg</i>	droga z Kowar
<i>Strasse nach Schmiedeberg</i>	droga do Kowar

Zbiory Ikonograficzne MK w Jeleniej Górze, sygn. AH 3539

26. Jelenia Góra. Fragment mapy topograficznej, 1824. *Urmessstischblatt.* Arkusze: *Hirschberg, Warmbrunn. Aufgenommen und gezeichnet im Jahre 1824 vom Pr Lieut. Vogel v Falkenstein, Kaiser Gren. Regt.* Rys. piórkiem, kolorowany, 50 × 47 cm, skala oryginału 1:25 000. Mapa topograficzna, montaż dwóch sekcji.

SBB, Kart, sygn. IIIC Kart. Nr 729, 3009, 2947

27. Jelenia Góra. Plan Cieplic, ok. 1830. *Warmbrunn in Schlesien. Sr. Excellenz dem Erblandhofmeister von Schlesien, freien Standesherrn der Herrschaft Kynast, wirklichen Kammerherm, des grossen rothen Adlerordens Ritter, Herr Reichsgrafen Leopold Gotthard v. Schaffgotsch hochachtungsvoll zugeeignet von Vogel v. Falckenstein, Prem Lieutenant im Kaiser Franz Grenadier Regiment.* Litografia kolorowana, 57 × 48,5 cm, skala liniowa 13 cm = 300 prętów, skala oryginału ok. 1:8700. Wokół planu bordiurowe widoki z Cieplic i okolicy. U dołu po lewej napis: *Aufgen. u. gez. von V. v. F der Plan gest. v. B. Schrift v. Jäck, die Ansichten v. L. Meyer jun. in Berlin;* u dołu po prawej: *Hierbei ein Karton zur näheren Erläuterung.*

SBB, Kart, sygn. IIIC Kart. X 35660 1

28. Jelenia Góra. Widok centrum Cieplic od wschodu, 1848–1862. W. Loeillot wg L.F. Koska, wyd. Eduard Trewendt / Wrocław. Litografia kredkowa tonowa, 14,7 x x 21,6 cm (przycięta). Widok z Góry Sołtysiej, po prawej wieża kościoła ewangelickiego, w głębi dzwonnica kościoła katolickiego, w tle Karkonosze.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0257

29. Jelenia Góra. Panorama miasta od strony północno-zachodniej, ok. poł. XIX w. A.H. Paine, wg rysunku L. Mayera, *Hirschberg.* Staloryt, 18,5 × 12,7 cm. Na pierwszym planie most na Bobrze, w tle Karkonosze.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0469

30. Jelenia Góra. Widok miasta od południowego wschodu, po 1860. E.W. Knippel, litografia, 43,6 × 26,7 cm. Widok z rejonu Wzgórza Kościuszki (*Cavalierberg*) w stronę ob. Alei Wojska Polskiego (*Wilhelm Strasse*).

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0473

31. Jelenia Góra. Widok miasta na tle Karkonoszy, po 1866. E.W. Knippel, litografia kredkowa, kolorowana, 35,6 x 26,3 cm, częściowo obcięta, naklejona na karton z litograficzną ramką. Miasto od północnego zachodu, po prawej most kolejowy na Bobrze.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 14259

32. Jelenia Góra. **Plan miasta, 1860 (?)**. Schwarz, *Plan der Innern Stadttheile von Hirschberg*. Rys. piórkim, kolorowany, 43 × 36,5 cm, orientacja południowo-zachodnia. Oznaczone bloki zabudowy, ulice z nazwami, po prawej na dole sylwety Bramy ul. Długiej i Bramy Wojanowskiej. Pieczęć dawnego właściciela: ARCHITEKTUR-MUSEUM // TECHNISCHE HOCHSCHULE // CHARLOTTENBURG.

Herder-Institut Marburg, Bildarchiv, Inv. Nr. 130879

33. Jelenia Góra. **Widok murów miejskich między Bramą Wojanowską a Zamkową, ok. 1850**. *Ansicht der Stadtmauern von Hirschberg. Ansicht der Stadtmauern zwischen dem Burg und dem Schildhauer Thor zu Hirschberg, von dem Graben aus gesehen*. Rys. wielobarwny, 61 × 18,5 cm, reprodukcja w dwóch częściach.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/448

34. Jelenia Góra. **Projekt części promenady, ok. 1870**. *Plan zur Fortsetzung der neuen Promenade von der Schulgasse bis zur Langstrasse. Entworfen und gezeichnet vom Kunstgaertner von F. Siebenhaar, b.r. [ok. 1870]*. Rys. wielobarwny na brystolu, 128 × 58 cm, skala oryginału ok. 1:3000, skala liniowa 12,7 cm = 100 prętów. Projekt odcinka obecnej ul. Bankowej, od ul. Szkolnej do Długiej (z zaznaczeniem parcelacji przyległych działek oraz nazwisk właścicieli).

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/93

35. Jelenia Góra. **Plan miasta, 1884**. *Situations-Plan von Hirschberg in Schlesien. Nach amtlichen Quellen bearbeitet. Verlag von A. Heilig, Buchhandlung Markt 6*. Litografia, 62 × 58 cm, skala oryginału ok. 1:7500, skala liniowa 10,8 cm = 800 m. Pod planem dopisek: *Lith. Anst. v. E. Siegemund, Hirschberg i/ Schl*. Legenda: *Königliche Gebäude, Städtische Gebäude, Privat-Gebäude, Gebäude der angrenzenden Ortschaften*. Budynki królewskie, miejskie, prywatne i budynki w graniczących miejscowościach. Na planie nazwy wzniesień, rzek, miejscowości i ulic.

SBB, Kart, sygn. IIIC Kart. X 27193

36. Jelenia Góra. **Plan miasta z okolicą, ok. 1890**. *Karte von Hirschberg in Schlesien und seiner nächsten Umgebung*. Na dole dopisek: *gezeichnet von C. Schnirch*. Rys. wielobarwny na papierze, 89 × 51,5 cm, skala oryginału 1:10 000, skala liniowa 10 cm = 1000 m, orientacja północno-wschodnia. Legenda opisuje pola, łąki, lasy, ogrody, zabudowania z folwarkami, cmentarze, wody, drogi, kamienne mosty.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 98

37. Jelenia Góra. **Plan Cieplic, ok. 1895**. A.C. Schöckel, *Plan von Warmbrunn in Schlesien, Verlag von E. Gruhn's Buchdruckerei i. Warmbrunn, Lith. Anst. Carl Schöckel, Hirschberg*. Litografia jednobarwna, 32 × 45 cm, skala oryginału 1:5000 (błędnie opisana jako 1:500), skala liniowa 10 cm = 500 m. Liniami przerywanymi oznaczona linia kolejowa i gazociąg. W dolnym rogu ramka z objaśnieniem oznaczeń liczbowych. Do planu dołączone karty z reklamami.

1. Badeverwaltung- u. Amts- Bureau	zarząd i biura źródła
2. Kurwannen – Anstalt u. Badehaus	wanny zdrojowe – Dom Zdrojowy
3. Grosses Bassin	Wielki Basen
4. Kleines Bassin u. Leopoldsbad	Mały Basen i łaźnie Leopolda
5. Wannen- Badeanstalt im Klosterhofe	łazienki na dziedzińcu klasztornym
6. Gräfl: Bade- Armen- Hospiz.	łaźnia hrabiowska i przytułek dla biednych
7. Neue Quelle	Nowe Źródło
8. Post- u. Telegrafen- Amt.	poczta i telegraf
9. Bahnhof	dworzec kolejowy
10. Friedrichsbad	Łaźnie Fryderyka
11. Buchdruckerei	drukarnia

Biblioteka Narodowa w Warszawie, sygn. ZZK 16 095

38. Jelenia Góra. **Mapa katastralna Cieplic, 1899**. *Kreis Hirschberg, Gemarkung Bad Warmbrunn No 63, Gemarkungskarte in 27 Blättern, Blatt 15*. Technika wielobarwna, skala oryginału 1:500. Mapa oprac. w 1893, sprawdzona w 1896, uzupełn. w 1899. Arkusz 15. Obejmuje centrum z dawną prepozyturą cystersów i obu źródłami.

APWr, Oddział w Jeleniej Górze, **Mapy katastralne powiatu Jelenia Góra, sygn. 2105**

39. Jelenia Góra. **Mapa katastralna Kunic, 1919**. *Plan der Gemeinde Cunnersdorf (Riesengebirge). Aufgenommen und angefertigt im Jahre 1919 durch Alexander Rath, Ingenieur und staatlich vereideter Landmesser Breslau*. Wielobarwna, skala oryginału 1:2500, skala liniowa 16 cm = 400m.

APWr, Oddział w Jeleniej Górze, **Mapy katastralne powiatu Jelenia Góra, sygn. 979**

40. Jelenia Góra. **Fragment mapy topograficznej, 1919**. Messtischblatt. Fragmenty dwóch sekcji: 2947 *Hirschberg (Am Bober)*, 2009 *Bad Warmbrunn*. Druk czarno-biały, wymiary: 56 × 59 cm, skala oryginału 1:25 000. Oznaczone: sieć dróg, zabudowania, lasy, rzeźba terenu.

Zbiory kartograficzne Pracowni Historii Kartografii Zakładu Geoinformatyki i Kartografii Uniwersytetu Wrocławskiego, sygn. XIII 337-3; Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, dział kartografii, sygn. 6541 – III C 3009,2.

41. Jelenia Góra. **Fragment mapy topograficznej, 1930**. Messtischblatt. Fragmenty dwóch sekcji: 2947 *Hirschberg im Riesengeb.*, 2009 *Bad Warmbrunn*. Druk czarno-biały, wymiary: 56 × 59 cm, skala oryginału 1:25 000. Oznaczone: sieć dróg, zabudowania, lasy, rzeźba terenu.

Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, dział kartografii, sygn. 6541 – III C 3009,1; 6541 – III C 2947.

42. Jelenia Góra. **Plan miasta, 1922**. *Stadtkreis Hirschberg in Schlesien. Angefertigt, Hirschberg im September 1922. Stadt-Vermessungsamt, Krusch, Oberlandmesser. Druck vom C. Maresch, Graph. Anst. Breslau I. Podpis: Für den Entwurf Stadtbauamt (podpis nieczytelny) Stadtbaurat*. Druk kolorowy, 140 × 148 cm, skala oryginału 1:10 000, skala liniowa 15 cm = 1500 m, orientacja północno-wschodnia. Pod skalą dopisek: *Zur Bauordnung vom 8. Sept. 1923 gehörig*. Na planie zasięg stref budowlanych zgodnie z ordynacją budowlaną miasta z 8 września 1923.

SBB, Kart, sygn. IIIC Kart. X 27200 5

43. Jelenia Góra. **Stare Miasto, widok od zachodu, 1928**. Odbitka z negatywu szklanego, 13 × 18 cm.

Herder-Institut Marburg, Hansa-Luftbild, Inv. Nr. 58774

44. Jelenia Góra. **Stare Miasto, widok od południa, 1928**. Odbitka z negatywu szklanego, 13 × 18 cm.

Herder-Institut Marburg, Hansa-Luftbild, Inv. Nr. 58790

45. Jelenia Góra. **Plan miasta, 1928–1930**. *Hirschberg i. Rsgb., Stadtvermessungsamt, 1928–1930, Durchlichtungsdruck: Berliner Lithographisches Institut. Berlin W. 35*. Światłodruk, wymiary każdej sekcji 55 × 70 cm, skala oryginału 1:1000. Montaż dwóch sekcji: sekcja V4a obejmuje zachodnią część Starego Miasta, sekcja V4b – część wschodnią.

SBB, Kart, sygn. IIIC Kart. X 27200 10

46. Jelenia Góra. **Plan miasta, 1930**. *Hirschberg i. Riesengebirge. Blatt 3, 4. Stadtvermessungsamt 1930, Durchlichtungsdruck: Berliner Litho-graphisches Institut. Berlin W. 35*. Światłokopia, rzeki kolorowane, ok. 85 × 74 cm, skala oryginału 1:5000.

SBB, Kart, sygn. IIIC Kart. X 27200 14 Blatt 3, 4

47. Jelenia Góra. **Cieplice, plan gospodarczy, 1944**. *Wirtschaftsplan für die Stadt Bad Warmbrunn*, podpis nieczytelny. Światłokopia kolorowana, 140 × 106 cm, skala oryginału 1:5000, skala liniowa 18 cm = 900 m. Legenda: *Reichsbahn, Strassen für Fernverkehr, Strassen für Zwischengemeindlicher Verkehr, Wasserläufe, Reines Wohngebiet, Gemischtes Gebiet, Industrie- und Gewerbegebiet, Öffentliche Grünanlagen, Kleingarten, Landwirtschaft. Genutzte Fläche, Wald, Friedhof, Stadtgrenze* – kolej, drogi główne, drogi lokalne, ciekły wodne, obszary mieszkalne, obszary o zabudowie mieszanej, obszary przemysłowe, zieleni publicznej, ogródki działkowe, tereny rolnicze, las, cmentarz, granice miasta.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 405

48. Jelenia Góra. **Cieplice, plan miasta, 1944**. *Bestandsplan zum Bebauungsplan für die Stadt Bad Warmbrunn, Bad Warmbrunn im Mai 1944, der Architekt ...* (podpis nieczytelny). Światłokopia kolorowana, 196 × 97 cm, skala oryginału 1:2500, skala liniowa 20 cm = 500 m, orientacja północno-wschodnia. Na dole opis oznaczeń barwnych: *Bauten mit Denkmalswert, Industrie und Gewerbe* – budowle zabytkowe, przemysł i rzemiosło.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 400

49. Jelenia Góra. **Fragment mapy topograficznej, 2016**. Skala 1:10 000. Arkusze: M-33-44-A-b-4 *Jeżów Sudecki*, M-33-44-B-a-3 *Dziwiszów*, M-33-44-A-d-2 *Jelenia Góra*, M-33-44-B-c-1 *Jelenia Góra-Zabobrze* w układzie współrzędnych 1992, z 2016 r.

Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Warszawie.

50. Jelenia Góra. **Ortofotomapa, 2009**. Piksel 0,25 m, z 2009 r.

Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Warszawie.

MAPS, PLANS AND ILLUSTRATIONS

By Rafał Eysymontt, Grzegorz Grajewski

On the cover and title page: Jelenia Góra. **Panoramic view of the city from the south-eastern side, 1739.** Werner, F.B., *Scenographia Urbium Silesiae Tab VII i.e. Vorstellung der Prospective von den vornehmsten Staedten Schlesiens*, Table VII – Scn. 55–61. Colored copperplate, 26.3 × 16.7 cm.

Collection of Iconography of the University Library in Wrocław [ULW], call No. 595029.

DESCRIPTIVE SECTION

1. Jelenia Góra. A town panorama with the Karkonosze Mountains, 1939. A fragment of the publication *Der kleine Stadtplan von Hirschberg i. Rsgb mit Panorama*. Multi-colour print, 19 × 15 cm, no scale. On the print – Polish designations: 'To Krzyżatka (Kowary)', 'To Karpacz', 'Śnieżka', 'To Cieplice', 'To Szklarska Poręba'. Inscription at the bottom: 'A panorama of Jelenia Góra'.

The State Archive in Wrocław [SAW], call No. Kart. Rej Wr. IV/452

2. City locations in 13th century in Silesia and Kłodzko Land (within the modern borders of Poland). Study by M. Młynarska-Kaletynowa, cartography by J. Polamarczuk and M. Siehankiewicz.

3. A panorama of Cieplice, 1714–1742. G. Böhmer, *Das Hoch-Reichs-Graffl-Schaafgottsche – Riesen Gebirge vom Warmen – Bade anzusehen*. Copperplate, after 1714 and before 1742; 34.5 × 18 cm. On the left below: *delin. ad vivum G. Henselius*; in the middle: *Sumplibus Gottlieb Siegerti Bibliopol*; on the right: *G. Böhmer fec. Schmiedeberge in Silesiae*. A view of Cieplice from the north, in the background – the Karkonosze Mountains, below the legend:

1. Die Schnee oder Riesen Koppe darauf die Kapelle	Śnieżka or Kopa Olbrzymia Mountain with a chapel
2. Die Gegend wo lauter Wellkensteine liegen	a stone run area
3. Der Schmiedeberger Kamm	Kowarski Ridge
4. Der Seiffenberger Kamm, darauf das Knieholz,	Złotówki Ridge, where dwarf mountain pine
5. Die kleine Koppe	Mała Kopa Mountain
6. Der Krumme Hübel	Karpátka (Krzywa Góra) Mountain
7. Anna Kirchel	chapel of St Anna
8. Seidorff	the village of Sosnówka
9. Weg nach der Koppe	the road to Kopa Mountain
10. Krebses Baude	Krebs' hut
11. Hasens und Schlingels Baude	Hasen's and Schlingel's huts
12. Der geistlichen Baude	Clergy's hut
13. Siegemunds oder die Koppen Baude	Siegemund's or 'Na Kopie' hut
14. Der Seiffenberg	Złotówka Mountain
15. Abgrund darinen der kleine Teich	Mały Staw Pond cirque
16. Die Teichränder	the rim of Wielki Staw Pond (Srebrny Uptaz)
17. Der Mittagsstein	Słonecznik Rocks
18. Der grosse Teich	Wielki Staw Pond
19. Die Dreysteine wo Riebenzahls Kanzel	Trzy Skaly Rocks with Liczyrzepa Pulpit (Czarcia Ambona Pulpit)
20. Die kleine Sturmhaube	Mały Szyszak Mountain
21. Vogelstein	Ptasi Kamień Mountain
22. Mannstein	Męski Kamień (Czeski Kamień) Mountain
23. Nadelstein	Panieńskie Skaly (Śląskie Kamienie) Mountain
24. Groosse Sturmhaube	Wielki Szyszak Mountain
25. Schneegruben	Śnieżne Kotły Cirques
26. Spitzberg	Łabski Szczyt Mountain
27. Schlesische oder Esaias Baude	Buda Śląska (lub Esajasza) hostel
28. Reissenträger	Szrenica Mountain
29. Zackelberg wo der merkwürdige Waßersturz oder Einfall	Przedział Mountain with a noteworthy waterfall (Kamieńczyk Waterfall) (no Polish name)
30. Quirla	Ostrosz Mountain
31. Die Schärffe	the village of Piechowice
32. Petersdorff	the village of Sobieszów
33. Hermsdorff	Kamienna River near the bleaching plant of Mr Gottfried
34. Der Zackenfluß bey Hr: Gottfrieds Bleiche	Ponds
35. Teiche	Chojnik Mountain and castle
36. Berg und Schloß Kynast	Żar Mountain
37. Hertberg	Czarne Zbocze Mountain
38. Schwarzberg	Studnik Mountain
39. Saalberg	the village of Zachelmie
40. Saalhäuser	the village of Podgórzyn
41. Giersdorff	the village of Zwierzyniec
42. Der Thiergarten	a paper mill
43. Papiermühle	Susz Mountain
44. Himprichtsberg	Kühn mill
45. Kühnmühle	the village of Cieplice Zdrój
46. Warme Bad	a road to Jelenia Góra
47. Weg nach Hirschberg	the village of Malinnik
48. Heersdorff	

The Iconography Collection of the Karkonosze Museum [KM] in Jelenia Góra, call No. AH 2947

4. Jelenia Góra. A panorama from the north, 1662. Hirschberg. G. Kleiner, etching, a new print from the 20th c., 13.2 × 8.7 cm. Shown: the tower of the parish Church of SS Erasmus and Pancras, the tower of Wojanowska Gate, the town hall tower, the towers of Zamkowa Gate, the tower of the Długa Street Gate with the barbican, earth fortifications before the outer moat. To the right, on Galgenberg (today: Kościusko) Hill, a gallows.

The Graphic Collection of the National Museum [NM] in Wrocław, call No. VII 0461

5. Jelenia Góra. Panorama from the south, 1747. F.B. Werner, *Hirschberg im Prospect*. A coloured drawing, 16 × 6 cm. On both sides of the panorama – explanations of the number designations:

1. Das Burg Thor	Zamkowa Gate
2. Buchische Garten	the gardens of the Buchs family
3. Das Rathaus	the town hall
4. Langgassen Thor	Długa Street Gate
5. Stadt Pfarr K.	the town parish church
6. Schildauer Thor.	Wojanowska Gate
7. S. Anna Kirche	St Anna's church
8. Luther: Gnade K.	the Lutheran Church of Mercy

Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz [GStA PK], call No. XVII. HA Rep. 135 nr 526, t. 5, s. 288r i 289v

6. Jelenia Góra. A town panorama from the south-east, 1737–1739. Etching, 20 × 17 cm. At the top, a cartouch supported by angels, with the inscription: *Alles was O dem hat lobe den HERNN Halleluja Hirschberg* [psalm 150: Let everything that has breath praise the Lord. Praise the Lord], inscription at the bottom: *Böhmer del: et Sc: Hirschbergae*. Visible suburban gardens and suburbs.

The KM Iconography Collection in Jelenia Góra, call No. AH 2504

7. Jelenia Góra. The Old Town, a view from the south, 1929. A print from a glass negative, 13 × 18 cm.

Herder-Institut Marburg, Hansa-Luftbild, call No. 58800

8. Jelenia Góra. A schematic town map, ca. 1750. F. von Wrede, *Hirschberg – the title sheet, [in:] Christian Friedrich von Wrede, Krieges Carte laengst der Schlesienschen und Boehmischen Grentze von der Lausnitz an bis Maehrne in 47 Sectiones getheilet...* A coloured pen-and-ink drawing, 11 × 10 cm, scale of the original: ca. 1:13,500, linear scale: 25.7 cm = 950 Rhenish rods, marked roads, buildings and structures, forests, cross hatching – land relief.

SBB, Kartenabteilung, call No. IIC Kart. N 15060, Band 1, Titelblatt

9. Jelenia Góra. A view of the town from the south-west, 1 quarter of the 19th c. K.F. Stuckart, *Hirschberg*. Etching, 20.2 × 16.7 cm. From the left: the Długa Street Gate tower, the town hall tower, the tower of the Church of SS Erasmus and Pancras, the Wojanowska Gate tower, Wojanowskie Suburb and the Church of Grace.

The Graphic Collection of NM in Wrocław, call No. VII 12228

10. Jelenia Góra. The old bridge on the Bóbr River, 1866. C.U. Huber acc. to a drawing by Th. Blaetterbauera, *Partie aus Hirschberg mit der alten Boberbrücke im Jahr 1866*, publ. Carl Flemming, Głogów 1885, steel engraving, 15.7 cm x 12 cm. A bridge on the Bóbr River, in the background – the parish church of SS Erasmus and Pancras

The Graphic Collection of NM in Wrocław, call No. VII 0462

11. Jelenia Góra. The Old Town, a view from the south, 2001. An aerial photograph.

Herder Institut Marburg, call No. Kirk, No. 147530

12. Jelenia Góra. A panorama of Cieplice from the north, with the Karkonosze Mountains in the background, 1747. F.B. Werner, *Warmbrunn*. A coloured drawing, 12 × 4.2 cm. On both sides of the panorama – explanations of the number designations:

1. Bethaus	a prayer house
2. Schlos	a castle
3. Schafgotsch Bad	baths of the Schaffgotsch family
4. Probstbad	[monastery] parish baths
5. Glocke Thurm	the belfry
6. Kirch.	[Catholic] church
7. Probstey	the parish [Cistercian provosty]
8. Bad Häuser	bath houses

GStA PK, call No. XVII. HARep.135 No. 526, Vol. 5, p. 288r and 289v

13. Jelenia Góra. The Evangelical church, the pastor's house and a school at Cieplice, after 1779. J.G. Ender, copperplate, 31 × 19.8 cm, caption: *1. Die Evangel: Kirche, 2. Die Prediger Wohnung, und 3. Das Schulhaus im Warmbrunn. J.G. Ender Sc. in Petersd: [orf].* (1. The Evangelical church, 2. The preacher's house, 3. The school at Cieplice, etched: J.G. Ender at Piechowice).

The KM Iconography Collection in Jelenia Góra, call No. AH 2413

14. Jelenia Góra. Plan of Cieplice, ca. 1830 r. *Karton zum Plane von Warmbrunn in Schlesien*. scale of the original: ca. 1: 8600, north-west orientation. Copperplate, 24 x 19, 5 cm. On the margins the description of the 16 major buildings.

The ULW Collection of Cartography, call No. 173 – III C.

15. Jelenia Góra. **Cieplice Zdrój. The baths of the Schaffgotsch Counts and the parish of the Krzeszów-based Cistercians, early 19th c.** F.A. Tittel, *Das Graefliche und Probst= Bad zu Warmbrunn in Schlesien. Radirt von F.A. Tittel in Schmiedeberg*. Copperplate, 27 × 19 cm. On the left – a spring called 'Hrabiowskie' [owned by counts], on the right – 'Proboszczowe' [owned by the parish priest], in the background on the right – Długi Dom and the parish church tower.

The Graphic Collection of NM in Wrocław, call No. VII 0270

16. Jelenia Góra. **The Evangelical church at Sobieszów, after 1750.** *Das Evangel= Bethaus in Hermsdorff unterm Kynast*. Copperplate, 30 × 25.3 cm. A view of the church, in the background – village structures and a palace. Numbers used to mark:

1. Bethaus	a prayer house
2. Prediger Wohnung	the preacher's house
3. Gräfl. Schafigotsch. Beamtenhaus	the house of the administrator of Count Schaffgotsch's estate
4. Cathol. Kirchen	a Catholic church
5. Glockent.	the belfry
6. Kynast	Chojnik Mountain
7. Hohle Stein	Dziurawa Skała Mountain
8. Salberg	the village of Zachelmie
9. Walk: Malz: und Crystall: Mühle	a fulling mill, a malt mill and a glass grinding workshop
10. Agnetend	the village of Jagniątków
11. Sturmhaube	Wielki Szyszak Mountain
12. Kleiner Schneeegrube	Mały Śnieżny Kocioł Cirque
13. Grosse Schneeegruben hinter welchen der Elb- Brunn entspringt	Wielki Śnieżny Kocioł Cirque, and behind them – the spring of the Łaba River
14. Petersdorfer Bethaus	a prayer house at Piechowice

The KM Iconography Collection in Jelenia Góra, call No. AH 2414

CARTOGRAPHIC SECTION

1. Jelenia Góra. **Cadastral plan.** By: R. Eysymontt, M. Siehankiewicz, cartographic design by: M. Siehankiewicz. Plan in 1:2500 scale reproduced by a cadastral plan in scale 1:2700 from 1787/1788, stored in the State Archives in Wrocław.

2. Jelenia Góra. **Spatial development of the city.** By: G. Grajewski, cartographic design by: M. Siehankiewicz. Plan in 1:25 000 scale reproduced by a Studio Plan map from 2011.

3. Jelenia Góra. **A parcellation map of the founded town.** By: M. Chorowska, cartographic design by: J. Polamarczuk. Plan in 1:2000 scale reproduced by a map from 1955 r.

4. Jelenia Góra. **The study on property and usage of buildings according to the register from 1759.** By: M. Chorowska, cartographic design by: J. Polamarczuk. Plan in 1:2000 scale reproduced by a map from 1955.

5. Jelenia Góra. **Relics of stone and brick structures and elements of the development of the parcel in architectural and archaeological investigation, 2007.** By: R. Gliński, graphic design by: M. Siehankiewicz.

6. **The development of rural settlement in Jelenia Góra area from 13th to the 19th c.** By: D. Adamska, cartographic design by: M. Siehankiewicz. By a topographic plan in 1:25 000 scale from 1975-1986.

7. **Archaeological sites and discoveries in the area of Jelenia Góra.** By: S. Firszt, cartographic design by: M. Siehankiewicz. By a topographic plan in 1:25 000 scale from 1975-1986.

8. Jelenia Góra. **Cieplice Zdrój, a panorama from the north, 4th quarter of the 17th c.** Distemper on canvas, 308 × 104 cm. In the foreground – the Kamienna River with a mill and a bridge. In the background – the Renaissance palace of the Schaffgotsch family.

The NM Graphic Collection in Wrocław, call No. VIII 2396

9. Jelenia Góra. **Cieplice Zdrój, sketched plan of spa part, after 1696.** *Pars I Abbildung Warmbrünnes fol. 166 inferno*. Pen-and-ink drawing, 48 x 31 cm, north orientation. East part of Cieplice with spa buildings, Schaffgotsch castle and mill.

APWr, Documents of the Cistercian monastery in Krzeszów, section I, call No. 72, p. 351/352

10. Jelenia Góra. **Cieplice Zdrój, sketched plan of monastery part, after 1696.** *Pars 2te von Abbildung Warmbrünnes ante fol 167*. Pen-and-ink drawing, 70 x 31 cm, south orientation. West part of Cieplice with the cisterican parish buildings. .

APWr, Documents of the Cistercian monastery in Krzeszów, section I, call No. 72, p. 355/356

11. Jelenia Góra. **A map of the town's environs from 1747-1753.** F. v. Wrede, *Krieges Karte der Gegend von Breslau bis an die Pohlische Grenze und von Kreuz-*

burg bis nach Zullchau in 42 Sectiones eingetheilet. A coloured pen-and-ink drawing, 59 × 43 cm, scale of the original: 1:34,500, linear scale: 21.8 cm = 1 mile (2,000 Rhenish rods). The map shows land relief, waters, forests, roads, buildings and structures.

SBB, Kart., call No. N 15060, Band 1, Karte 8

12. Jelenia Góra. **A view of the town from the south, 1747.** F.B. Werner. A coloured drawing, 38.5 × 27.5 cm. On the right, in a frame, a legend in two columns:

1. Stadt Pfarrkiche
SS. Erasmii et Pancratii	the parish church of SS Erasmus and Pancras
2. Stadt Rathhaus
Ao. 1747 d. 25. Sept:	the town hall [consecrated] in 1747, on 25 September
3. Jesuitter Residenz	a Jesuit residence
4. Schüller Thor	Wojanowska Gate
5. S. Anna Kirchel	the little Church of St Anna
6. Pfarrhof	[catholic] presbytery
7. Siebenhäuser od: Häringsbauden	Seven Houses or herring shalls
8. Fleischbanck	butcher stalls
9. Brod Bänck	bread maker stalls
10. Burck Thor	Zamkowa Gate
11. Langgassenthor	Diuga Street Gate
12. Evang: luth. Schul. unde Kirch.	Evangelical and Lutheran [crossed out: school and] church
13. Glognerische Gruft	the tomb of the Glogner family
14. Glafaisch Gruft	the tomb of the Glafey family
15. Winklerisch Gruft	the tomb of the Winkler family
16. Baumgartisch Gr:	the tomb of the Baumgarten family
17. Mohrenfeldisch Gr:	the tomb of the Mohrenfeld family
18. Baumgartische Gr:	the tomb of the Baumgarten family
19. Ketzlerische Gr:	the tomb of the Kätzler family
20. Mentzliche Gr:	the tomb of the Mentzl family
21. Tralische Gr:	the tomb of the Tralles family
22. Ihleische Gr:	the tomb of the Ihle family
23. Schmidische Gruft	the tomb of the Smith family
24. Evangel. luthr. Schul.	the Evangelical and Lutheran school
25. Schmidisch Garten	the garden of the Smith family
26. Baron Schweinichi Gartē	the garden of Baron von Schweinichen
27. Mentzliche Gartē	the garden of the Mentzl family
28. Hünelische Garten	the garden of the Hünel family
29. Glaffnische Gartē	the garden of the Glafey family
30. Jägerische Garten	the garden of the Jäger family
31. Herrn von Buchs Garten	the garden of Mr von Buchs
32. Jhlaische Garten	the garden of the Ihle family
33. Baron Tarrsische Garten	the garden of Baron Tralles
34. H. Geist Kirche u. Beg[rebnis]	the Church of the Holy Ghost and a churchyard
35. Die Neumühle	a new mill
36. Wasser Thurm	a Water Tower
37. Königl. Magazin	a royal warehouse
38. Färberey	a dyeworks
39. Spittal	a hospital
40. Nieder Mühl od.	a Lower Mill or...
41. Burg Platz	[A post] Castle square
42. Ober Mühl.	an Upper Mill
43. Papier Mühl.	a paper mill
44. Contessisch Haus	the house of the Contessa family

- Names of streets within the town walls:
<i>Hinter Gasse</i>	Today: Mikolaj Kopernik Street
<i>Lichte Burg Gasse</i>	Today: Jasna Street
<i>Schiller Gasse</i>	Today: M. Konopnicka Street
<i>Drath Ziher Gasse</i>	Today: Druciana Street
<i>Juden Gasse</i>	Today: Szkolna Street
<i>Bad Gässel</i>	Today: Mroczna Street
<i>Stock Gasse</i>	Today: part of Krótka Street

- Names of streets outside the town walls:
<i>Schützen Gasse</i>	Today part of J. Piłsudski and Sudecka Streets
<i>Hirten Gasse</i>	Today part of J. Piłsudski Street
<i>Heil. Geist Gasse</i>	Today part of Wolności Street

- Names of towns, villages, rivers and utility areas:
<i>Die Seschs Städte</i>	near Grunwaldzka Street
<i>Strubitz</i>	The village of Strupice
<i>Rosenau</i>	near Różana Street
<i>Zacken</i>	The Kamienna River
<i>Bleichen</i>	Bleaching plants

Below the drawing – a shield with the town's coat of arms and a designation of the colour of the lower field: blau; in the bottom right corner the date: *d. 28 Septbr.* Ao. 1747. 28 September 1747.

GSa PK, call No. XVII. HARep. 135, No. 526, Vol. 5, p. 234r and 235v

powstałe w 1748 roku dzieło jego ojca, również szlifierza szkła, Benjamina Maywalda (1710–1778).

Biblioteka Narodowa w Warszawie, sygnatura ZZK A. 347

14. Jelenia Góra. Mapa katastralna Czarnego, 1749. *Plan. Des Guttes Schwartz-Bach- nebst allen da zu gehoerigen Pertinentien- Vermessen Anno; 1749 – von F.S. Witte.* Rys. wielobarwny, 53 × 72 cm, skala liniowa 15,2 cm = 200 prętów reńskich.

APWr, mapy katastralne powiatu Jelenia Góra, sygn. 1571

15. Jelenia Góra. Plan części obszaru staromiejskiego, 1750. *SITUATIONS PLAN derer Allhier in der Königlich Preussischen Weichbild HIRSCHBERG Durch eine in der Nacht zwischen den 14-ten und 15-ten dieses um zwölf Uhr entstandene FEUERS-BRUNSS. Dem Bürger und Brandtwein Brenner IOHANN HAABERHAUFF Dem Bürger und Seiffesieder IOHANN GOTTFRIED KRETSCHMAR und Der Fleischer Wittwe WINCKLERIN abgebrandten HINTER GEBAEUDE. Hirschberg d. 31-ten Jan. 1750. Mich: Weise.* Rys. wielobarwny, papier na płótnie, 70 × 50 cm, skala oryginału 1:222, skala liniowa 12, 8 cm = 90 stóp reńskich. Oznaczone ulice i ich nazwy, parcele z nazwiskami właścicieli prywatnych i instytucjonalnych (kamera królewska, szkoła katolicka), budynki spalone lub uszkodzone przez ogień oraz ocalałe, ogrody przydomowe, łaźnia, farbiarnia, więzienie miejskie, mury miejskie.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 86

16. Jelenia Góra. Plan części miasta w rejonie Bramy Wojanowskiej, 1755. *Situations Plan des Schildauer Thores in der Koenigl: Creys und Handels Stadt Hirschberg. Hirschberg, den 1ten Decbr. 1755.* Weise. Rys. wielobarwny, 51 × 38 cm, skala oryginału 1:650, skala liniowa 17,3 cm = 30 prętów reńskich. Oznaczono pierścienie murów miejskich wraz z basztami, układ ulic Przedmieścia Wojanowskiego, studnie miejskie, międzymurze (Zwinger), fosę miejską, szycię i wieżę Bramy Wojanowskiej, przyległy kościół św. Anny, teren wokół prezbiterium kościoła parafialnego wraz z dostawioną do murów miejskich remizą dla sikawki strażackiej.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 87

17. Jelenia Góra. Plan sytuacyjny miasta i okolic, 1759. *Plan von der Situation und des Postens bey Hirschberg, wie solcher durch 2. Batt: und 3. Escadrons unter Commando des Generals Maj: v. Meÿer vorn ... bis zum ... August 1759 besetzt gewesen.* Rys. piórkiem, kolorowany, 44,5 × 27 cm, skala oryginału 1:15 000, skala liniowa 12,5 cm = 2000 kroków, orientacja południowo-zachodnia. Oznaczona rzeźba terenu, góry, rzeki, kościoły i ważniejsze budowle, rozmieszczenie wojsk wokół Jeleniej Góry, fortyfikacje na *Galgenberg* i *Hausberg*.

Staatsarchiv Wien, sygn. H III e 2177

18. Jelenia Góra. Plan miasta z wodociągami, 1769. *Situations Plan. Der Königl. Preussischen Stadt Hirschberg und des darinne befindlichen Wasser- Geleites, aufgenommen in April ao. 1769 von Joh. Friedr. Isemer,* Poniżej: *Beschreibung des Röhr Geleites* (tu opisy 7 nitek wodociągów). Rys. wielobarwny, papier na płótnie, 68,5 × 60,5 cm, skala oryginału 1:2000, skala liniowa 93 mm = 50 prętów reńskich, orientacja południowo-zachodnia. Oznaczono ulice i ich nazwy, parcele prywatne z nazwiskami właścicieli, ogrody, mury i bramy, fosę i folwark miejski, budynki sakralne i publiczne, budynki gospodarcze, sieć wodociągową.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/ 88

19. Jelenia Góra. Mapa okolic miasta, ok. 1770. Schmettau, rys. piórkiem, kolorowany, 90 × 55 cm, skala ok. 1:33 000, oznaczona rzeźba terenu.

SBB, Kart, sygn. L 5420/7, 16 (195)

20. Jelenia Góra. Mapa okolic miasta z północną częścią Cieplic, 1770. Schmettau, rys. piórkiem, kolorowany, 90 × 55 cm, skala oryginału ok. 1:33 000. Obejmuje północną część Cieplic, oznaczona granica z Czechami i rzeźba terenu.

SBB, Kart, sygn. L 5420/7, 22 (201)

21. Jelenia Góra. Mapa okolic, ok. 1770. L.W. von Regler, *Schlesien links der Oder ohne Grafschaft Glatz.* Sekcje *Jauer, Schönau, Hirschberg, Schmiedeberg, Warmbrunn.* Rys. piórkiem, kolorowany, 50 × 70 cm, skala oryginału ok. 1:33 000, skala liniowa 31,8 cm = 1 mila (10 000 kroków, 2000 prętów reńskich), orientacja południowo-zachodnia. Okolice Jeleniej Góry od granicy z Czechami, zaznaczona rzeźba terenu.

SBB, Kart, sygn. N 15140/1 Blatt 49

22. Jelenia Góra. Plan miasta, 1787/1788 [duplikat]. *Oculair Plan von der Situation der Königl-en Immediat Stadt — Hirschberg. Auf Alerhöhten Befehl einer Königlischen Hohloeblichen Glogauischen Krieges und Domainen Cammer, Aufgenommen und gezeichnet in denen Monathen Dezember und Januarius 1787/8.* Rys. piórkiem, kolorowany, papier na płótnie, wymiary 102,5 × 67,5 cm, skala oryginału 1:2700, skala liniowa 14,7 cm = 100 prętów, orientacja wschodnia. Na dole dopisek: *von Conducteur Neumann.* Po prawej od kartusza rysunek jakichś pakunków, jeden z nich z figurą geometryczną i datą roczną 1753 na opakowaniu, nad nim róg obfitości. Ukazany cały obszar miasta z numeracją zabudowy i funkcją ważniejszych budynków. Kolorem czerwonym oznaczone budynki o dachach krytych dachówką, kolorem szarym – kryte gontem. Zaznaczony podział parcelacyjny. Gospoda przy *Greifenbergstrasse*, zwana *Waldhauser*, i młyn na terenie wsi *Cunnersorf* zostały przedstawione znacznie bliżej niż w rzeczywistości.

APWr, sygn. Kart. Rej. Wr. IV/89

23. Jelenia Góra. Widok z obecnego Wzgórza Kościuszki w stronę Cieplic, 1793. C.F. Reinhardt, *Gegend von Cavalierberg bey Hirschberg nach Warmbrunn in Schlesien.* Na dole dopisek: *mit Königl: allergnädigsten Privilegio. Angefertigt von D. Berger 1793. Nach der Natur gemahlt von Reinhardt.* Miedzioryt kolorowany, 32,5 × 43 cm.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 3244

24. Jelenia Góra. Widok od strony Wlenia, 1815. C.Th. Mattis, *Hirschberg. Aufgenommen an der Strasse v. Laehn.* Pod polem obrazowym: *lith. bei C. Mattis Schmiedeberg.* Litografia na papierze, 32,5 × 24,5 cm. Panorama od strony północno-wschodniej, w tle Karkonosze ze Śnieżką.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0281

25. Jelenia Góra. Plan obecnego Wzgórza Kościuszki, 1816. *Plan des Cavalier Berges bei Hirschberg.* Miedzioryt, 38,2 × 24 cm, skala oryginału ok. 1: 1900, skala liniowa 9,8 cm = 600 stóp reńskich. Po lewej na dole: *Aufgenommen von Böhm zu Hirschberg i. J. 1816*, po prawej: *gest. von C.G. Löwe 1817 in Breslau.*

Legenda:

A. <i>Der Cavalier von dem der Berg den Nahmen</i>	kawalier, od którego nazwa góry
B. <i>Monument des Director Schönau</i>	pomnik dyrektora Schönaua
C. <i>Gesellsch: Haus</i>	dom stowarzyszenia
D. <i>Brandst Coffee Haus</i>	kawiarnia Brandta
E. <i>Krügels Tabagie</i>	palarnia tytoniu Krügela
F. <i>Tabagie</i>	palarnia tytoniu
G. <i>Schall-Saal</i>	sala Schalla
H. <i>Wagen Platz</i>	plac dla powozów
I. <i>doppelt wellenförmig aufgesetzter regenerirter Granit Felsen</i>	odsłonięte, uformowane w podwójną fałę skały granitowe
K. <i>An Particuliers gehörende</i>	własności częściowe
K. <i>Mad: Lipfert</i>	[własność] panny Lipfert
L. <i>Hr. Schneider</i>	[własność] pana Schneidera
M. <i>[Hr.] Schäffer</i>	[własność] pana Schäffera
N. <i>Fr. D. Lange</i>	[własność] pani D. Lange

Pozostałe napisy na sztychu:

<i>Weg nach der Warmbr. Str.</i>	droga do drogi do Cieplic
<i>nach dem Schüss Hause</i>	do Domu Strzeleckiego
<i>nach der Ziegelei</i>	do cegielni
<i>Strasse von Schmiedeberg</i>	droga z Kowar
<i>Strasse nach Schmiedeberg</i>	droga do Kowar

Zbiory Ikonograficzne MK w Jeleniej Górze, sygn. AH 3539

26. Jelenia Góra. Fragment mapy topograficznej, 1824. *Urmesstischblatt.* Arkusze: *Hirschberg, Warmbrunn. Aufgenommen und gezeichnet im Jahre 1824 vom Pr Lieut. Vogel v Falkenstein, Kaiser Gren. Regt.* Rys. piórkiem, kolorowany, 50 × 47 cm, skala oryginału 1:25 000. Mapa topograficzna, montaż dwóch sekcji.

SBB, Kart, sygn. IIIC Kart. Nr 729, 3009, 2947

27. Jelenia Góra. Plan Cieplic, ok. 1830. *Warmbrunn in Schlesien. Sr. Excellenz dem Erblandhofmeister von Schlesien, freien Standesherrn der Herrschaft Kynast, wirklichen Kammerherrn, des grossen rothen Adlerordens Ritter, Herrn Reichsgrafen Leopold Gotthard v. Schaffgotsch hochachtungsvoll zugeeignet von Vogel v. Falckenstein, Prem Lieutenant im Kaiser Franz Grenadier Regiment.* Litografia kolorowana, 57 × 48,5 cm, skala liniowa 13 cm = 300 prętów, skala oryginału ok. 1:8700. Wokół planu bordiurowe widoki z Cieplic i okolicy. U dołu po lewej napis: *Aufgen. u. gez. von V. v. F der Plan gest. v. B. Schrift v. Jäck, die Ansichten v. L. Meyer jun. in Berlin;* u dołu po prawej: *Hierbei ein Karton zur näheren Erläuterung.*

SBB, Kart, sygn. IIIC Kart. X 35660 1

28. Jelenia Góra. Widok centrum Cieplic od wschodu, 1848–1862. W. Loeillot wg L.F. Koska, wyd. Eduard Trewendt / Wrocław. Litografia kredkowa tonowa, 14,7 x x 21,6 cm (przycięta). Widok z Góry Sołtysiej, po prawej wieża kościoła ewangelickiego, w głębi dzwonnica kościoła katolickiego, w tle Karkonosze.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0257

29. Jelenia Góra. Panorama miasta od strony północno-zachodniej, ok. poł. XIX w. A.H. Paine, wg rysunku L. Mayera, *Hirschberg.* Staloryt, 18,5 × 12,7 cm. Na pierwszym planie most na Bobrze, w tle Karkonosze.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0469

30. Jelenia Góra. Widok miasta od południowego wschodu, po 1860. E.W. Knippel, litografia, 43,6 × 26,7 cm. Widok z rejonu Wzgórza Kościuszki (*Cavalierberg*) w stronę ob. Alei Wojska Polskiego (*Wilhelm Strasse*).

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 0473

31. Jelenia Góra. Widok miasta na tle Karkonoszy, po 1866. E.W. Knippel, litografia kredkowa, kolorowana, 35,6 x 26,3 cm, częściowo obcięta, naklejona na karton z litograficzną ramką. Miasto od północnego zachodu, po prawej most kolejowy na Bobrze.

Zbiory Graficzne MN we Wrocławiu, sygn. VII 14259

29. Jelenia Góra. **A town panorama from the north-west, ca. mid-19th c.** A.H. Paine, acc. to a drawing by L. Mayera, *Hirschberg*. Steel engraving, 18.5 × 12.7 cm. In the foreground – a bridge on the Bóbr River, in the background – the Karkonosze Mountains.

The Graphic Collection of NM in Wrocław, call No. VII 0469

30. Jelenia Góra. **A view of the town from the south-east, after 1860.** E.W. Knippel, lithograph, 43.6 × 26.7 cm. A view from the area next to Kościusko Hill (*Cavalierberg*) towards Wojska Polskiego Alley (*Wilhelm Strasse*).

The Graphic Collection of NM in Wrocław, call No. VII 0473

31. Jelenia Góra. **A view of the town against the Karkonosze Mountains, after 1866.** E.W. Knippel, coloured pencil lithograph, 35.6 cm x 26.3 cm, partly trimmed, glued onto cardboard with a lithographic frame. The town from the north-west, on the right – a railway bridge on the Bóbr River.

The Graphic Collection of NM in Wrocław, call No. VII 14259

32. Jelenia Góra. **A town map, 1860 (?).** Schwarz, *Plan der Innern Stadttheile von Hirschberg*. A coloured pen-and-ink drawing, 43 × 36.5 cm, south-west orientation. Marked: blocks of buildings, streets with names, in the right bottom corner – silhouettes of the Długa Street Gate and Wojanowska Gate. A stamp of a former owner: *ARCHITEKTUR-MUSEUM // TECHNISCHE HOCHSCHULE // CHARLOTTENBURG*.

Herder-Institut Marburg, Bildarchiv, call No. 130879

33. Jelenia Góra. **A view of the town walls between Wojanowska Gate and Zamkowa Gate, ca. 1850.** *Ansicht der Stadtmauern von Hirschberg. Ansicht der Stadtmauern zwischen dem Burg und dem Schildhauer Thor zu Hirschberg, von dem Graben aus gesehen.* A multi-colour drawing, 61 × 18,5 cm. A reproduction in two parts.

SAW, call No. Kart. Rej Wr. IV/448

34. Jelenia Góra. **A design of a part of the promenade, ca. 1870.** *Plan zur Fortsetzung der neuen Promenade von der Schulgasse bis zur Langstrasse. Entworfen und gezeichnet vom Kunstgaertner von F. Siebenhaar*, no year given [ca. 1870]. A multi-colour drawing on Bristol board, 128 × 58 cm, scale of the original 1: 3,000, linear scale 12.7 cm = 100 Prussian rods. A design of a section of today's Bankowa Street between Szkolna Street and Długa Street (with the parcellation of the adjoining plots and the owners' names).

SAW, call No. Kart. Rej. Wrocl. IV/93

35. Jelenia Góra. **A town map, 1884.** *Situations-Plan von Hirschberg in Schlesien. Nach amtlichen Quellen bearbeitet. Verlag von A. Heilig, Buchhandlung Markt 6.* Lithograph, 62 × 58 cm, scale of the original: 1:7,500, linear scale 10,8 cm = 800 m. A note under the map: *Lith. Anst. v. E. Siegemund, Hirschberg i/ Schl.* Legend: *Königliche Gebäude, Städtische Gebäude, Privat- Gebäude, Gebäude der angrenzenden Ortschaften.* Royal, municipal and private buildings, as well as buildings in the adjoining towns and villages. Names of hills, rivers, towns, villages and streets.

SBB, call No. IIIC Kart. X 27193

36. Jelenia Góra. **A map of the town and its environs, ca. 1890.** *Karte von Hirschberg in Schlesien und seiner nächsten Umgebung.* Inscription at the bottom: *gezeichnet von C. Schnirch.* A multi-colour drawing on paper, 89 × 51.5 cm, scale of the original: 1:10,000, linear scale 10 cm = 1,000 m, north-east orientation. The legend describes: fields, meadows, forests, gardens, granges, cemeteries, waters, roads, stone bridges.

SAW, call No. Kart. Rej Wr. IV/98

37. Jelenia Góra. **A map of Cieplice, ca. 1895.** A.C. Schöckel, *Plan von Warmbrunn in Schlesien, Verlag von E. Gruhn's Buchdruckerei i. Warmbrunn, Lith. Anst. Carl Schöckel, Hirschberg.* Lithograph, 32 × 45 cm, scale of the original: 1:5,000 (mistakenly given as '1:500'), linear scale 10 cm = 500 m. In the lower corner – a frame with an explanation of the numbers. The map is accompanied by cards with adverts.

1. Badeverwaltungs- u. Amts- Bureau	spa and office management
2. Kurwannen – Anstalt u. Badehaus	spa baths – Spa House
3. Grosses Bassin	Great Pool
4. Kleines Bassin u. Leopoldsbad	Small Pool and Leopold's baths
5. Wannens- Badeanstalt im Klosterhofe	bathrooms in the monastery courtyard
6. Gräfl: Bade- Armen- Hospiz.	count bath and shelter
7. Neue Quelle	New Spring
8. Post- u. Telegrafen- Amt.	post and telegraph office
9. Bahnhof	railway station
10. Friedrichsbad	Frederic's baths
11. Buchdruckerei	printing house

The National Library in Warsaw, call No. ZZK 16 095

38. Jelenia Góra. **A cadastral map of Cieplice, 1899.** *Kreis Hirschberg, Gemarkung Bad Warmbrunn No 63, Gemarkungskarte in 27 Blättern, Blatt 15.* A multi-colour drawing, scale of the original: 1:500. The map drawn up in 1893, reviewed in 1896, supplemented in 1899. It covers the centre with the former Cistercian provosty and both spas. Sheet 15.

SAW, Jelenia Góra Branch, Cadastral maps of the county of Jelenia Góra, call No. 2105

39. Jelenia Góra. **A cadastral map of Kunice, 1919.** *Plan der Gemeinde Cunnersdorf (Riesengebirge). Aufgenommen und angefertigt im Jahre 1919 durch Alexander Rath, Ingenieur und staatlich vereideter Landmesser Breslau.* Multi-colour, scale of the original: 1:2,500, linear scale 16 cm = 400 m.

SAW, Jelenia Góra Branch, Cadastral maps of the county of Jelenia Góra, call No. 979

40. Jelenia Góra. **Fragment of a topographic map, 1919.** *Messtischblatt. Fragments of two sections: 2947 Hirschberg (Am Bober), 2009 Bad Warmbrunn.* Black and white print, size 56 × 59 cm, original scale: 1:25,000. Road network, buildings, forests and relief marked.

The Department of Geoinformatics and Cartography at the University of Wrocław, Collection of Cartography, call No. XIII 337-3; The ULW Collection of Cartography, call No. 6541 – III C 3009,2.

41. Jelenia Góra. **Fragment of a topographic map, 1930.** Fragments of two sections: *2947 Hirschberg im Riesengeb., 2009 Bad Warmbrunn.* Black and white print, size 56 × 59 cm, original scale: 1:25,000. Road network, buildings, forests and relief marked.

The ULW Collection of Cartography, call No. 6541 – III C 3009,1; 6541 – III C 2947..

42. Jelenia Góra. **A town map, 1922.** *Stadtkreis Hirschberg in Schlesien. Angefertigt, Hirschberg im September 1922. Stadt-Vermessungsamt, Krusch, Oberlandmesser. Druck vom C. Maresch, Graph. Anst. Breslau I.* Caption: *Für den Entwurf Stadtbauamt* (illegible signature) *Stadtbaurat.* Colour print, 140 × 148 cm, scale of the original: 1:10,000, linear scale: 15 cm = 1,500 m, north-east orientation. A note under the scale: *Zur Bauordnung vom 8. Sept. 1923 gehörig.* The plan shows the limits of the construction zones as per the town's building ordinance of 8 September 1923.

SBB, call No. IIIC Kart. X 27200 5

43. Jelenia Góra. **The Old Town, a view from the west, 1928.** A print from a glass negative, 13 × 18 cm.

Herder-Institut Marburg, Hansa-Luftbild, No. 58774

44. Jelenia Góra. **The Old Town, a view from the south, 1928.** A print from a glass negative, 13 × 18 cm.

Herder-Institut Marburg, Hansa-Luftbild, No. 58790

45. Jelenia Góra. **A town map, 1928–1930.** *Hirschberg i. Rsgb., Stadtvermessungsamt, 1928–1930, Durchlichtungsdruck: Berliner Lithographisches Institut. Berlin W. 35.* Collotype print, each section: 55 × 70 cm, scale of the original: 1:1,000. Section V4a covers the western part of the Old Town, Section V4b – the eastern part.

SBB, call No. IIIC Kart. X 27200 10

46. Jelenia Góra. **A map of the town, 1930.** *Hirschberg i. Riesengebirge. Blatt 3, 4. Stadtvermessungsamt 1930, Durchlichtungsdruck: Berliner Lithographisches Institut. Berlin W. 35.* Collotype print, coloured rivers, ca. 85 × 74 cm, scale of the original: 1:5,000.

SBB, call No. IIIC Kart. X 27200 14 Blatt 3, 4

47. Jelenia Góra. **Cieplice, an economic map, 1944.** *Wirtschaftsplan für die Stadt Bad Warmbrunn*, an illegible signature. Collotype print, 140 × 106 cm, scale of the original: 1:5,000, linear scale: 18 mm = 900 m. Legend: *Reichsbahn, Strassen für Fernverkehr, Strassen für Zwischegemeindlicher Verkehr, Wasserläufe, Reines Wohngebiet, Gemischtes Gebiet, Industrie- und Gewerbegebiet, Öffentliche Grünanlagen, Kleingarten, Landwirtschaft. Genutzte Fläche, Wald, Friedhof, Stadtgrenze* (Railway, main roads, local roads, water courses, residential areas, areas with mixed development, industrial areas, public green, allotments, agricultural areas, forests, a cemetery, town limits).

SAW, call No. Kart. Rej Wr. IV/405

48. Jelenia Góra. **Cieplice, a town map, 1944.** *Bestandsplan zum Bebauungsplan für die Stadt Bad Warmbrunn, Bad Warmbrunn im Mai 1944, der Architekt ...* (an illegible signature). A coloured collotype print, 196 × 97 cm, scale of the original: 1:2,500, linear scale: 20 mm = 500 m, north-east orientation. At the bottom – a description of the colour markings: *Bauten mit Denkmalswert, Industrie und Gewerbe* (historical structures, industry and crafts).

SAW, call No. Kart. Rej Wr. IV/400

49. Jelenia Góra. **Fragment of a topographic map, 2016.** Scale 1:10 000. Sheets: M-33-44-A-b-4 *Jeżów Sudecki*, M-33-44-B-a-3 *Dziwiszów*, M-33-44-A-d-2 *Jelenia Góra*, M-33-44-B-c-1 *Jelenia Góra-Zabobrze* in the 1992 coordinate system, 2016 r.

Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Warszawie.

50. Jelenia Góra. **Orthophotomap, 2009.** Pixel 0,25 m, from 2009 r. Center of Geodesic and Cartographic Documentation in Warsaw

NAZWY ULIC W JELENIEJ GÓRZE DO KOŃCA XVIII WIEKU I DZISIAJ

Oprac. Ivo Łaborewicz

Boczna	od 1952 r., wcześniej: <i>Kirchstr.</i> XVI w.; Kościelna od 1945 r.
Bolesława Chrobrego	od 1945 r., wcześniej: <i>Auengasse</i> XVI w.; <i>Berndtenstr.</i> przed 1875 r.
Długa	od 1945 r., wcześniej: <i>Langstr.</i> XIV w.; <i>Helmut Brücknerstr.</i> od 1933 r.
Druciana	od 1945 r., wcześniej: <i>Drahtziehergasse</i> XVII w.
Forteczna	od 1945 r., wcześniej: <i>Hintergasse</i> XVII w.; <i>Pfortengasse</i> od 1828 r.
Górna	od 1945 r., wcześniej: <i>Boberberg</i> XVI w.
Grodzka	od 1945 r., wcześniej: <i>Burgstr.</i> lub <i>Dunkle Burgstr.</i> XIV w.
Groszowa	od 1993 r., wcześniej: <i>Hellerstr.</i> XVII w.; <i>Demokratów</i> od 1945 r.; Marcelego Nowotki od 1949 r.
Grunwaldzka	od 1945 r., wcześniej: <i>Sechsstätte/Sechsstädte</i> XVI w.; <i>Sechsstättenstr.</i> poł. XIX w.
Jasna	od 1945 r., wcześniej: <i>Lichte Burgstr.</i> XIV w.
Jana Kasprowicza	od 1945 r., wcześniej: <i>Auf dem Sande</i> XVII w.; <i>Sandstr.</i> XIX w.
Jana Kilińskiego	od 1945 r., wcześniej: (1) <i>Unterm Kirchberge</i> XVIII w.; (2) <i>Bey der Obermühle</i> XVI w.; (1+2) <i>Zapfenstr.</i> XVIII w.
Marii Konopnickiej	od 1945 r., wcześniej: <i>Schildauerstr. (-gasse)</i> XIV w.
Mikołaja Kopernika	od 1945 r., wcześniej: <i>Hintergasse</i> XVI w.; <i>Priesterstr.</i> XIX w.
pl. Kościelny	od 1945 r., wcześniej: <i>Kirchhof</i> XIII w.; <i>An der Katholischen Kirche</i> 1875 r.
Krótką	od 1945 r., wcześniej: (1) <i>Stockgasse</i> XVI w.; <i>Herrenstr.</i> XIX w.; <i>Alte Herrenstr.</i> 1875 r. (2) <i>Drathziehergasse</i> XVII w.; <i>Alte Herrenstr.</i> 1878 r.; (1+2) <i>Alte Herrenstr.</i> 1894 r.; <i>Herrenstr.</i> 1897 r.; Pańska od 1945 r.
1 Maja	od 1947 r., wcześniej: <i>Schildauer Vorstadt</i> XV w.; <i>Vorm Schildauer Thor</i> XVII w.; <i>Neussere Schildauergasse</i> XVIII w.; <i>Aussere Schildauergasse</i> XVIII w.; <i>Bahnhofstr.</i> 1868 r.; <i>Hindenburgstr.</i> od 1933 r.; <i>Kolejowa</i> od 1945 r.
Mostowa	od 1945 r., wcześniej: <i>Zwischen den Brücken</i> XVII w.; <i>An den Brücken</i> XIX w.
Mroczna	od 1945 r., wcześniej: <i>Badereyplan</i> XVII w.; <i>Badergasse</i> XVIII w.; <i>Braugasse</i> XIX w.
pl. Niepodległości	od 1989 r., wcześniej: <i>Vor dem Langgassen Thore</i> XV w.; <i>Marktplatz</i> 1870 r.; <i>Warmbrunnerplatz</i> od 1920 r.; <i>Adolf-Hitlerplatz</i> od 1933 r.; <i>Bolesława Bieruta</i> od 1945 r.
Obrońców Pokoju	od 1952 r., wcześniej: <i>Spitalgasse</i> XIV w.; <i>Hospitalstr.</i> XVIII w. [zwana też: <i>Sackgasse</i> XIX w.]; Szpitalna od 1945 r.; <i>Ignacego Daszyńskiego</i> od 1946 r.
Pijarska	od 1945 r., wcześniej: <i>Bei den Brücken</i> XVII w.; <i>Mülgasse</i> XVIII w.; <i>Mülgrabenstr.</i> XIX w.; <i>Pijarska</i> od 1945 r.
Marsz. Józefa Piłsudskiego	od 1993 r., wcześniej: (1) <i>Hirtenstr.</i> XVII w.; (2) <i>Schmiedeburgerstr.</i> XVI w.; <i>Katholische Ring</i> XIX w.; (3) <i>Schützengasse</i> XVII w.; (1+2+3) <i>Schützenstr.</i> poł. XIX w.; <i>Strzelecka</i> od 1945 r.; <i>22 Lipca</i> od 1948 r.
Pionierów Jeleniej Góry	od 1987 r., wcześniej: <i>Buttergasse</i> , XVII w.; <i>Kartoffelgasse</i> pocz. XIX w.; <i>Gerichtstr.</i> połowa XIX w.; <i>Polskich Męczenników</i> od 1945 r.; <i>Bankowa</i> od 1956 r.
Podwale	od 1948 r., wcześniej: <i>Vor dem Burg Thore</i> XIV w.; <i>Aussere Burgstr.</i> XIX w.; <i>Zamkowa</i> od 1945 r.
Poznańska	od 1945 r., wcześniej: <i>Auenstr.</i> XVII w.
pl. Ratuszowy	od 1946 r., wcześniej: <i>Ring</i> XIV w.; <i>Markt</i> XIX w.; <i>Rynek</i> od 1945 r.
Różana	od 1945 r., wcześniej: <i>Rosenau</i> XIV w.
Jana III Sobieskiego	od 1945 r., wcześniej: <i>Greiffenbergerstr.</i> XV w.
Solna	od 1945 r., wcześniej: <i>Salzgasse</i> XV w.; <i>Schulgasse</i> XVII w.; <i>Salzgasse</i> 1867 r.
Sudecka	od 1993 r., wcześniej: <i>Schmiedeburgerstr.</i> XVII w.; (cz.) <i>Schützengasse</i> XVII w.; <i>Obrońców</i> od 1945 r.; gen. Karola Świerczewskiego od 1948 r.
Szkolna	od 1945 r., wcześniej: <i>Judengasse</i> XIV w.; <i>Schulstr.</i> XIX w.
Wolności	od 1956 r., wcześniej: (1) cz. <i>Langgassen Vorstadt</i> XIV w.; cz. <i>Gasse ad St. Spiritum</i> XVI w.; <i>Gasse beim Heiligen Geist</i> XVII w.; <i>Warmbrunnerstr.</i> XVIII w.; <i>Herman-Göringstr.</i> od 1933 r.; <i>Józefa Stalina</i> od 1945 r.

NAMES OF STREETS IN JELENIA GÓRA UNTIL THE END OF THE 18TH C. AND TODAY

By Ivo Łaborewicz

Boczna	since 1952, formerly: <i>Kirchstr.</i> 16th c.; <i>Kościelna</i> from 1945
Bolesława Chrobrego	since 1945, formerly: <i>Auengasse</i> 16th c.; <i>Berndtenstr.</i> before 1875
Długa	since 1945, formerly: <i>Langstr.</i> 14th c.; <i>Helmut Brücknerstr.</i> from 1933
Druciana	since 1945, formerly: <i>Drahtziehergasse</i> 17th c.
Forteczna	since 1945, formerly: <i>Hintergasse</i> 17th c.; <i>Pfortengasse</i> from 1828
Górna	since 1945, formerly: <i>Boberberg</i> 16th c.
Grodzka	since 1945, formerly: <i>Burgstr.</i> or <i>Dunkle Burgstr.</i> 14th c.
Groszowa	since 1993, formerly: <i>Hellerstr.</i> 17th c.; <i>Demokratów</i> from 1945; Marcelego Nowotki from 1949
Grunwaldzka	since 1945, formerly: <i>Sechsstätte/Sechsstädte</i> 16th c.; <i>Sechsstättenstr.</i> mid-19th c.
Jasna	since 1945, formerly: <i>Lichte Burgstr.</i> 14th c.
Jana Kasprowicza	since 1945, formerly: <i>Auf dem Sande</i> 17th c.; <i>Sandstr.</i> 19th c.
Jana Kilińskiego	since 1945, formerly: (1) <i>Unterm Kirchberge</i> 18th c.; (2) <i>Bey der Obermühle</i> 16th c.; (1+2) <i>Zapfenstr.</i> 18th c.
Marii Konopnickiej	since 1945, formerly: <i>Schildauerstr. (-gasse)</i> 14th c.
Mikołaja Kopernika	since 1945, formerly: <i>Hintergasse</i> 16th c.; <i>Priesterstr.</i> 19th c.
pl. Kościelny	since 1945, formerly: <i>Kirchhof</i> 13th c.; <i>An der Katholischen Kirche</i> 1875
Krótką	since 1952, formerly: (1) <i>Stockgasse</i> 16th c.; <i>Herrenstr.</i> 19th c.; <i>Alte Herrenstr.</i> 1875 (2) <i>Drathziehergasse</i> 17th c.; <i>Alte Herrenstr.</i> 1878; (1+2) <i>Alte Herrenstr.</i> 1894; <i>Herrenstr.</i> 1897; <i>Pańska</i> from 1945
1 Maja	since 1947, formerly: <i>Schildauer Vorstadt</i> 15th c.; <i>Vorm Schildauer Thor</i> 17th c.; <i>Neussere Schildauergasse</i> 18th c.; <i>Aussere Schildauergasse</i> 18th c.; <i>Bahnhofstr.</i> 1868; <i>Hindenburgstr.</i> from 1933; <i>Kolejowa</i> from 1945
Mostowa	since 1945, formerly: <i>Zwischen den Brücken</i> 17th c.; <i>An den Brücken</i> 19th c.
Mroczna	since 1945, formerly: <i>Badereyplan</i> 17th c.; <i>Badergasse</i> 18th c.; <i>Braugasse</i> 19th c.
pl. Niepodległości	since 1989, formerly: <i>Vor dem Langgassen Thore</i> 15th c.; <i>Marktplatz</i> 1870; <i>Warmbrunnerplatz</i> from 1920; <i>Adolf-Hitlerplatz</i> from 1933; <i>Bolesława Bieruta</i> from 1945
Obrońców Pokoju	since 1952, formerly: <i>Spitalgasse</i> 14th c.; <i>Hospitalstr.</i> 18th c. [also known as: <i>Sackgasse</i> 19th c.]; Szpitalna from 1945; <i>Ignacego Daszyńskiego</i> from 1946
Pijarska	since 1945, formerly: <i>Bei den Brücken</i> 17th c.; <i>Mülgasse</i> 18th c.; <i>Mülgrabenstr.</i> 19th c.
Marsz. Józefa Piłsudskiego	since 1993, formerly: (1) <i>Hirtenstr.</i> 17th c.; (2) <i>Schmiedeburgerstr.</i> 16th c.; <i>Katholische Ring</i> 19th c.; (3) <i>Schützengasse</i> 17th c.; (1+2+3) <i>Schützenstr.</i> mid-19th c.; <i>Strzelecka</i> from 1945; <i>22 Lipca</i> from 1948
Pionierów Jeleniej Góry	since 1987, formerly: <i>Buttergasse</i> , 17th c.; <i>Kartoffelgasse</i> the early 19th c.; <i>Gerichtstr.</i> mid-19th c.; <i>Polskich Męczenników</i> from 1945; <i>Bankowa</i> from 1956
Podwale	since 1948, formerly: <i>Vor dem Burg Thore</i> 14th c.; <i>Aussere Burgstr.</i> 19th c.; <i>Zamkowa</i> from 1945
Poznańska	since 1945, formerly: <i>Auenstr.</i> 17th c.
pl. Ratuszowy	since 1946, formerly: <i>Ring</i> 14th c.; <i>Markt</i> 19th c.; <i>Rynek</i> from 1945
Różana	since 1945, formerly: <i>Rosenau</i> 14th c.
Jana III Sobieskiego	since 1945, formerly: <i>Greiffenbergerstr.</i> 15th c.
Solna	since 1945, formerly: <i>Salzgasse</i> 15th c.; <i>Schulgasse</i> 17th c.; <i>Salzgasse</i> 1867
Sudecka	since 1993, formerly: <i>Schmiedeburgerstr.</i> 17th c.; (cz.) <i>Schützengasse</i> 17th c.; <i>Obrońców</i> from 1945; gen. Karola Świerczewskiego from 1948
Szkolna	since 1945, formerly: <i>Judengasse</i> 14th c.; <i>Schulstr.</i> 19th c.
Wolności	since 1956, formerly: (1) part <i>Langgassen Vorstadt</i> 14th c.; part <i>Gasse ad St. Spiritum</i> 16th c.; <i>Gasse beim Heiligen Geist</i> 17th c.; <i>Warmbrunnerstr.</i> 18th c.; <i>Herman-Göringstr.</i> from 1933; <i>Józefa Stalina</i> from 1945